

ҲИСОБОТИ СОЛОНА 2022

ХАЗИНАИ СУҒУРТАИ
ПАСАНДОЗҲОИ
ШАХСОНИ ВОҚЕӢ

www.idif.tj

ХАЗИНА

Хазинаи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ (минбаъд дар ҳисобот Хазина) бо мақсади ҳифзи пасандозҳои аҳоли аз хавфи муфлисшавии ташкилоти қарзӣ дар асоси қарори муассисон соли 2004 ҳамчун “Фонди кафолати амонатҳои шахсони воқеӣ” таъсис дода шудааст. Дар натиҷаи таҷдиди сохтори ташкилию ҳуқуқӣ ва мавриди амал қарор гирифтани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ”, Хазина вориси ҳуқуқи “Фонди кафолати амонатҳои шахсони воқеӣ” гардида, ҳуқуқу уҳдадориҳо, молу мулк ва кафолатҳои онро ба зимма гирифт.

Заминаҳои ҳуқуқи фаъолияти Хазина бо Қонуни болозикр танзим карда шуда, мутобиқи он мақсади асосии Хазина ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии пасандоздорон бо роҳи пардохти ҷубронпулии суғурта ва таҳкими боварии аҳоли ба низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда шудааст. Қонуни мазкур ба андозаи муайян суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеиро дар ташкилотҳои қарзии узви Хазина кафолат медиҳад.

Баҳри ноил гардидан ба мақсадҳои худ Хазина фаъолияти низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеиро танзим менамояд, ҷубронпулии суғуртаро сари вақт муайян ва ба пасандоздорон пардохт мекунад, феҳристи ташкилотҳои қарзии узви Хазинаро омода менамояд, пардохтҳои ташкилотҳои қарзиро арзёбӣ, ҷамъоварӣ ва баҳисобгирии онро амалӣ менамояд, бо мақсади андӯшти молу мулки Хазина маблағҳои Хазинаро сармоягузорӣ, идора ва ҷойгир мекунад. Ғайр аз ин, тибқи Қонун ваколатҳои Хазина иштироки онро дар раванди батанзимдарории ташкилотҳои қарзӣ пешбинӣ менамояд.

Хазина дар раванди фаъолияти корӣ принципҳои ҳатмӣ будани узвияти ташкилотҳои қарзӣ, ки иҷозатномаи Бонки миллии Тоҷикистонро барои ҷалби пасандозҳои шахсони воқеӣ доранд, таъмини шаффофият ва масъулияти молиявиро асос мекунад.

Мақоми олии идоракунии Хазина, ки барои назорати умумии фаъолияти Хазина масъул аст, Шӯрои нозирони он мебошад.

Бо Қарори Шӯрои нозирони
Ҳазинаи суғуртаи пасандозҳои
шахсонаи воқеӣ № 02
аз “ 03 ” марти с.2023
тасдиқ шудааст

**ҲИСОБОТИ СОЛОНАИ
ҲАЗИНАИ СУҒУРТАИ
ПАСАНДОЗҲОИ ШАХСОНИ
ВОҚЕӢ БАРОИ СОЛИ 2022**

Душанбе – 2023

МУҲДАРИҶА

ИХТИСОРАҲО.....	4
МУҚАДДИМА.....	5
1. ШАРҲИ МУХТАСАРИ ВАЗЪИ МАКРОИҚТИСОДӢ ВА НИШОНДИҲАНДАҲОИ АСОСИИ НИЗОМИ БОНКӢ.....	6
1.1. Бахши макроиқтисодӣ.....	6
1.2. Бахши низоми бонкӣ.....	13
1.3. Қарздиҳӣ ва ҷалби пасандозҳо аз ҷониби ташкilotҳои қарзии молиявӣ.....	17
2. НИЗОМИ СУҒУРТАИ ПАСАНДОЗҲО ВА ТАЪМИНИ ФАЪОЛИЯТИ МУНАЗЗАМИ ОН.....	21
2.1. Иштироки ташкilotҳои қарзӣ дар низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ.. ..	22
2.2. Ҳолатҳои суғуртавӣ дар ташкilotҳои қарзии узви Хазина ва пардохти ҷубронпулии суғурта.....	24
2.3. Суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ аз ҷониби Хазина.....	30
2.4. Арзёбии пардохтҳои ҳатмии ташкilotҳои қарзӣ ба Хазина.....	36
2.5. Санҷиши ташкilotҳои қарзии узви Хазина	37
3. ТАЪМИНИ ИҶРОИ ДИГАР ВАЗИФАҲОИ ХАЗИНА.....	38
3.1. Фаъолияти сиёсати сармоягузорӣ ва идоракунии маблағҳо.....	38
3.2. Такмили қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ.....	41
3.3. Фаъолияти таблиғотӣ ва робита бо ҷомеа.....	43
3.4. Сохтори ташкилӣ ва такмили ихтисоси кормандон.....	46
3.5. Ҳамкориҳои байналмилалӣ.....	47
4. ҲИСОБОТИ МОЛИЯВИИ ХАЗИНА.....	49
ЗАМИМАҲО.....	52

ИХТИСОРАҶО

АБСП (IADI) – Ассотсиатсияи байналмилалии суғуртакунандагони пасандозҳо

БМТ – Бонки миллии Тоҷикистон

БАТР – Бонки Аврупоии Таҷдид ва Рушд

БОР – Бонки Осиёгии Рушд

Вазорати молия - Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон

ИМА – Иёлоти муттаҳидаи Америка

КМА, Кумитаи АБСП (IADI)- Кумитаи минтақавии Авруосиёи Ассотсиатсияи байналмилалии суғуртакунандагони пасандозҳо

Қонун – Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ”

ММД – Маҷмӯи Маҳсулоти Дохилӣ

Ташкилоти қарзии узви Ҳазина - Ташкилотҳои қарзии – узви низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ

ТАҚХ – Ташкилоти амонатии қарзии хурд

ТҚ – Ташкилоти қарзӣ

ТҚМ – Ташкилотҳои қарзии молиявӣ

Ҳазина – Ҳазинаи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ

ХБА – Ҳазинаи байналмилалии асбор

Шӯрои нозирон - Шӯрои нозирони Ҳазинаи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ

ҶДММ – Ҷамъияти дорои масъулиятҳои маҳдуд

ҶСК – Ҷамъияти саҳомии кушода

ҶСП – Ҷамъияти саҳомии пӯшида

ҶТ – Ҷумҳурии Тоҷикистон

МУҚАДДИМА

Дар соли 2022 сарфи назар аз омилҳои таъсиррасони берунӣ раванди рушди устувори иқтисодӣ кишвар ва низоми молиявӣ он идома ёфта, мунтазам афзоиши устувори талаботи дохилӣ, фаъолнокии иқтисодӣ ва бо ададҳои мусбӣ чамбаст ёфтани нишондиҳандаҳои асосии макроиқтисодию молиявӣ мушоҳида гардид.

Дар баробари ин, татбиқи сиёсати пайгиронаи иқтисодӣ, андешидани чораҳои зиддибуҳронӣ ва идоракунии хавфҳои макроиқтисодию молиявӣ, аз ҷумла дар бахши фискалӣ нигоҳдории касри буҷет ва қарзи давлатӣ дар доираи нишондиҳандаҳои нисбатан муътадил, дар бахши монетарӣ таассури мусбати сиёсати монетарӣ ҷиҳати расидан ба ҳадафи муайяншудаи таваррум, таъмини тағйирёбии муътадили қурби пули миллӣ ва захираҳои байналмилалӣ боиси рушди устувори иқтисодиёт гардид.

Бояд қайд намуд, ки дар соли 2022 бадшавии шароити тичорату савдои берунаи ҷаҳонӣ¹ вобаста ба афзоиши нархҳои воридотии маҳсулоти сӯзишворӣ ва озуқа дар бозорҳои ҷаҳонӣ, низоъ ва буҳронҳои геосиёсӣ, инчунин номуайяни вобаста ба мавҷҳои нави пандемия аз омилҳои манфии ба фарогирии рушд, сатҳи таваррум ва хароҷотҳои бахшҳои истеъмолию истеҳсолӣ таъсиррасон арзёбӣ гардиданд.

Дар соли ҳисоботӣ вазъи низоми бонкӣ ва нишондиҳандаҳои асосии молиявӣ он тамоюли мусбати худро идома дода, дар устувори меъёрҳои сармоя, пардохтпазирӣ ва сифати дороиҳо инъикос ёфт. Ҳамзамон, ҳаҷми қарзҳои додашудаи низоми бонкӣ, алаҳхусус ба бахши хусусӣ афзоиши назаррасро нишон дода, ҳаҷми пасандозҳои шахсонӣ воқеӣ дар низоми бонкӣ афзоиши назаррас дошт.

Ҳазина фаъолияти худро дар соли 2022 ҷиҳати таъмини ваколатҳои воғузоршуда бо мақсади ҷимояи ҳуқуқу манфиатҳои қонунии пасандоздорон ва таҳкими боварии аҳоли ба низоми бонкии кишвар амалӣ намуд. Дар ин раванд, Ҳазина тадбирҳоро дар самти

¹¹ Ба истилоҳ англисӣ: *Terms of trade*

танзими босамари низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ идома дода, пардохти ҷубронпулии суғуртаро ба пасандоздорони ташкилотҳои қарзии барҳамдодашуда саривақт ва ба пуррагӣ таъмин намуд, ки ин барои нигоҳдории суботи молиявии низоми бонкӣ саҳми бевоситаи худро гузошт.

Дар соли сипаришуда баҳри таъмини самаранокии иҷрои мақсаду вазифаҳо, таъмини устувории молиявӣ, такмили заминаҳои ҳуқуқӣ ва санадҳои меъёрии дохилӣ аз ҷониби Ҳазина дар ҳамкорӣ бо ташкилотҳои байналмилалӣ молиявӣ ва вазорату идораҳои дахлдор тадбирҳои зарурӣ андешида шуданд.

Ҳисоботи солони Ҳазина барои соли 2022 мутобиқи моддаи 11 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ» омода гардида, он таҳлили вазъи низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ, фаъолияти Ҳазина дар самти иҷрои вазифаҳои воғузоршуда ва ҷамъбасти натиҷаҳои ҳисоботи молиявии Ҳазинаро дар бар мегирад.

1. ШАРҲИ МУХТАСАРИ ВАЗЪИ МАКРОИҚТИСОДӢ ВА НИШОНДИҲАНДАҲОИ АСОСИИ НИЗОМИ БОНКӢ

Вазъи макроиқтисодӣ ва низоми бонкӣ аз омилҳои асосии ба тамоюли рушди низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ таъсиррасон ба шумор мераванд. Ҳазина раванди тағйирёбии иқтисодиёти ҷаҳон, таъсири хавфҳо ва омилҳои дохилию беруниро ба устувории макроиқтисодии кишвар, вазъи низоми молиявӣ бонкӣ ва низоми суғуртаи пасандозҳо бо назардошти таъмини фаъолияти муназзами Ҳазина пайваста мавриди таҳлил ва арзёбӣ қарор медиҳад.

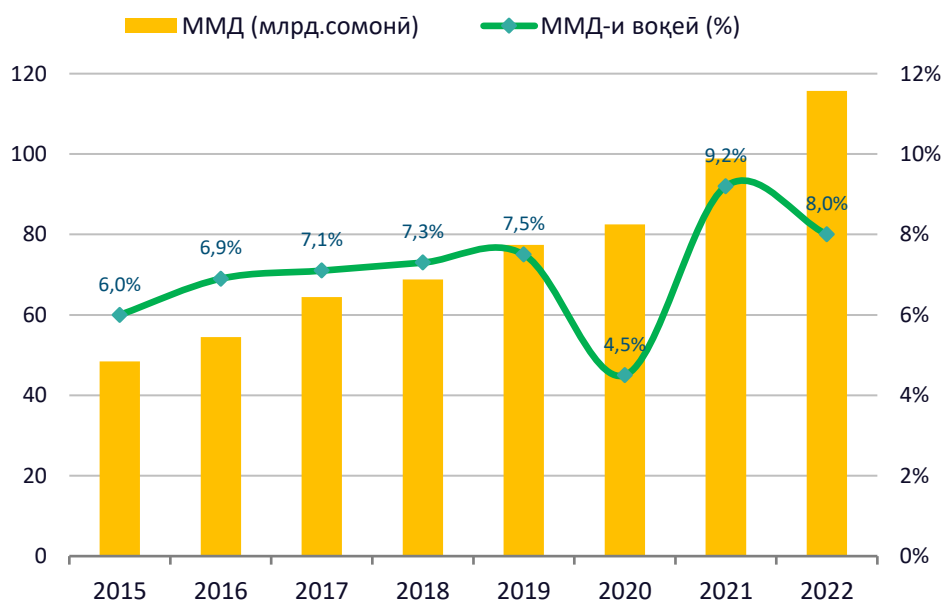
1.1. Бахши макроиқтисодӣ

Соли 2022 бо авҷ гирифтани зиддиятҳои геосиёсӣ, шиддатнокии таҳримҳо ва нооромӣ дар минтақаи пасошӯравӣ, бахусус низоми ҷарбӣ дар қаламрави Украина ва Русия хотирмон гашт, ки дар навбати худ он дар миқёси ҷаҳон ба бад шудани шароити тиҷорату гардиши сармоя,

болоравии бесобиқаи сатҳи нархҳо (пеш аз ҳама нархи маводи сӯзишворӣ ва озуқа) ва пешбурди сиёсатҳои қатъии монетарӣ оварда расонид. Тибқи таҳлилҳои Хазинаи Байналмилалии Асёр² дар соли 2022 имкониятҳои рушд барои иқтисодёти ҷаҳон хеле маҳдуд гашта, суръати рушди иқтисодӣ ҷаҳон нисбат ба соли қаблӣ қариб ду маротиба коҳиш ёфт.

Сарфи назар аз хавфҳои афзуда, вазъи номуътадил дар кишварҳои шарикони асосии савдо ва таъсири омилҳои болозикри берунӣ ба иқтисодӣ мамлакат, дар соли сипаришуда нишондиҳандаҳои асосии макроиқтисодӣ ба таври ғайриҷашмдошт дар сатҳи муътадил нигоҳ дошта шуда, афзоиши назарраси маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ (ММД) ба қайд гирифта шуд. Тибқи маълумоти омори расмӣ дар соли 2022 ҳаҷми ММД 115,7 млрд. сомониро ташкил дода, рушди воқеии он дар сатҳи 8,0 фоиз ҷамъбаст ёфт, ки ин яке аз нишондиҳандаҳои баландтарин миёни кишварҳои рӯ ба инкишофи ҷаҳон ба ҳисоб меравад.

Афзоиши ММД ва рушди воқеии он (манбаъ: Агентии омор)

² Ниг. ба ҳисоботи зерини ХБА: "International Monetary Fund. 2022. World Economic Outlook: Countering the Cost-of-Living Crisis. Washington, DC. October."

Дар соли 2022 дар маҷмуъ қариб ҳамаи унсурҳои асосии ММД, пеш аз ҳама соҳаҳои саноат 15,4 фоиз ва кишоварзӣ 8,0 фоиз тамоюли рушди мусбиро нишон доданд. Индикаторҳои асосии нишондиҳандаи фаъолнокии иқтисодиёт, ки ҳамавақт дар давраҳои бӯхронӣ рӯ ба таназзул мениҳанд - соҳаҳои хизматрасонӣ ва сохтмон низ рушди устуворро мувофиқан 16,0 фоиз ва 11,4 фоиз нишон доданд.

Аз тарафи омилҳои унсурӣ талаботи рушди мазкури иқтисодиёт бо раванди тағйирёбии муътадили талаботи истеъмолии дохилӣ вобаста ба афзоиши вуруди интиқолҳои пулии муҳочирони меҳнатӣ ва музди миёнаи меҳнат алоқамандӣ дошт. Дар баробари ин, омилҳои монетарӣ ва фискалӣ аз ҳисоби устувории қурби пули миллӣ, афзоиши ҳаҷми қарздиҳии ташкилотҳои молиявии қарзӣ, хароҷотҳои сармоявии бахши давлатӣ ва тибқи таҳрири нави Кодекси андози ҶТ нисбатан паст шудани меъёрҳои андозбандӣ (андоз аз даромад, андоз аз арзиши иловашуда ва андози иҷтимоӣ) бевосита ба фаъолнокии иқтисодӣ мусоидат намуданд.

Аз дигар тараф, омилҳои дигари таъсиррасон, аз қабилӣ шокҳои экзогении бо болоравии нархҳои воридотии маводи асосии истеъмолий ва косташаваии занҷираҳои савдои фаромарзӣ вобаста, дар пасманзари муборизаҳои геосиёсӣ пайваستا саҳми манфии худро ба сатҳу сифати фаъолнокии иқтисодӣ гузоштанд.

Ҳаҷми ММД ба сари аҳоли дар интиҳои соли 2022 тибқи маълумоти февралӣ 11,5 ҳаз. сомонӣ ё худ 1 132,0 долл. ИМА-ро ташкил дод, ки ин нисбат ба соли қаблӣ мувофиқан 15,5 фоиз ё худ 29,1 фоиз зиёд мебошад.

Дар соли 2022 бинобар талаботи назарраси дохилӣ ва косташаваии шароити савдо³ дар натиҷаи болоравии нархҳои номиналии маҳсулоти воридотӣ, вазъи тавозуни савдои ҷумхуриӣ бо дигар мамлакатҳо заифтар шуда, ба зиёдшавии касри он дар қиёс ба соли 2021 ба андозаи 46,9 фоиз мусоидат намуд. Аз ҷумла, ҳаҷми воридот нисбат ба соли қаблӣ ба андозаи 22,8 афзоиш ёфт, ки ба он афзоиши сатҳи талаботи дохилӣ ва

³ Ба истилоҳи байналмилалӣ: "Terms of trade"

устувории намояи қурби самараноки воқеӣ аз як тараф ва болоравии сатҳи нархҳои воридотӣ аз тарафи дигар мусоидат намуд. Ҳаҷми содирот бошад дар натиҷаи коҳиш ёфтани содироти сангу филизоти қиматбаҳо, тақрибан дар доираи нишондиҳандаи соли қаблӣ боқӣ монда, ҳамагӣ ба андозаи 0,4 фоиз коҳиш ёфт.

Тамоюли гардиши савдои хориҷии ҚТ, бо млрд. доллари ИМА
(манбаъ: Агентии омор)

Тавре қаблан зикр гардид, тамоюли болоравии намояи нархҳои ҷаҳонии маводҳои озуқаворӣ ва сӯзишворӣ, ки аз соли 2021 зери таъсири сиёсати ҳавасмандонаи зиддибуҳронии монетарӣ ва барқарорёбии унсури талаботи баъдипандемӣ суръат гирифта буд, дар соли 2022 (бахусус, дар нимсолаи аввали он) шиддат ёфт.

Илова ба раванди мазкур, вайроншавии мувозинатии талаботу тақлифоти ҷаҳонӣ бинобар костаҳои занҷираҳои тақсимотию таъминоти ҷаҳонӣ⁴, низоъи ҷангӣ дар Украина ва оқибатҳои он ба идомаёбии силсилаи бемайлонии таваррумӣ ва афзудани ҳавфҳои бозорию қурбӣ дар саросари кишварҳои ҷаҳон оварда расонид.

⁴ Ба истилоҳи байналмилалӣ: "Global Supply Chains"

Тағйирёбии намояи нархҳои ҷаҳонии ашёи хом (манбаъ: Бонки ҷаҳонӣ /Commodity Markets Data)

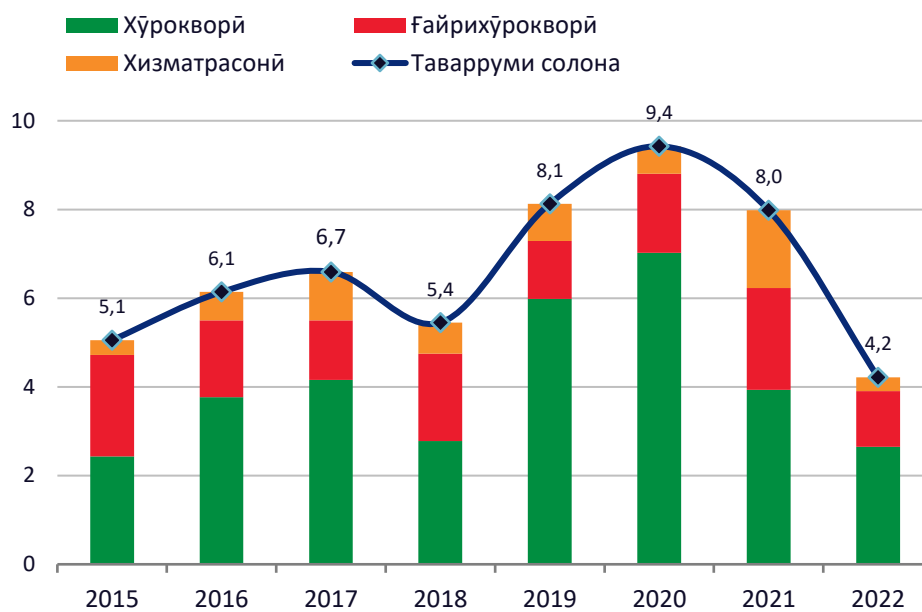
Тибқи маълумоти ХБА дар соли 2022 тағйирёбии намояи нархҳои истеъмолӣ ё худ таваррум дар ҷаҳон 8,8 фоизро ташкил дод (дар соли 2021-ум 4,7 фоиз буд). Аз он ҷумла, сатҳи таваррум миёни гуруҳи кишварҳои мутараққӣ 7,2 фоиз (3,1% дар соли 2021), кишварҳои рӯ ба инкишоф 9,9 фоиз (5,9% дар соли 2021) ва кишварҳои даромаднокиашон паст 14,2 фоиз (13,0% дар соли 2021)-ро ташкил дод.

Бо дарназардошти ҳассосияти бозори дохилӣ аз нархи маҳсулоти воридотӣ омилҳои таварруми мазкур бо назардошти коҳишёбии қурби сомонӣ нисбат ба доллари ИМА ва рубли русӣ боиси дар ниммаи аввали сол дар сатҳи нисбатан баландтар боқӣ мондани таварруми солна (8,4 фоиз) ва зиёд шудани хароҷотҳои истеҳсоли истеъмолӣ гардид. Бояд қайд кард, ки ҳолати мазкур ба қобилияти харидорӣ ва сатҳи сифати будубоши аҳоли сарбории зиёд ба миён овард, махсусан ба он қишрҳои аҳолие, ки камтарин қобилияти ҷуброн намудани хароҷотҳои афзударо ба молҳои ниёзи аввала доранд.

Вале, дар нимсолаи дуҷуми сол раванди назарраси устуворёбии қурби пули миллӣ ва поёнравии нархҳои воридотии маводи сӯзишворӣ (бензин ва гази моеъ) ва хӯрокворӣ (бахусус, орд, рағғани растанӣ ва шакар), яъне он маҳсулоту хизматрасониҳои аввалиндараҷае, ки ба онҳо ҳиссаи асосии хароҷотҳои қисми зиёди аҳоли рост меояд, ба поёнравии

сатҳи таваррум мусоидат намуд, ки дар натиҷа дар интиҳои соли 2022 сатҳи таварруми солонa 4,2 фоизро ташкил дод.

Тағйирёбии сатҳи таваррум ва саҳми сохтори он, бо фоиз (манбаъ: Агентии омор)

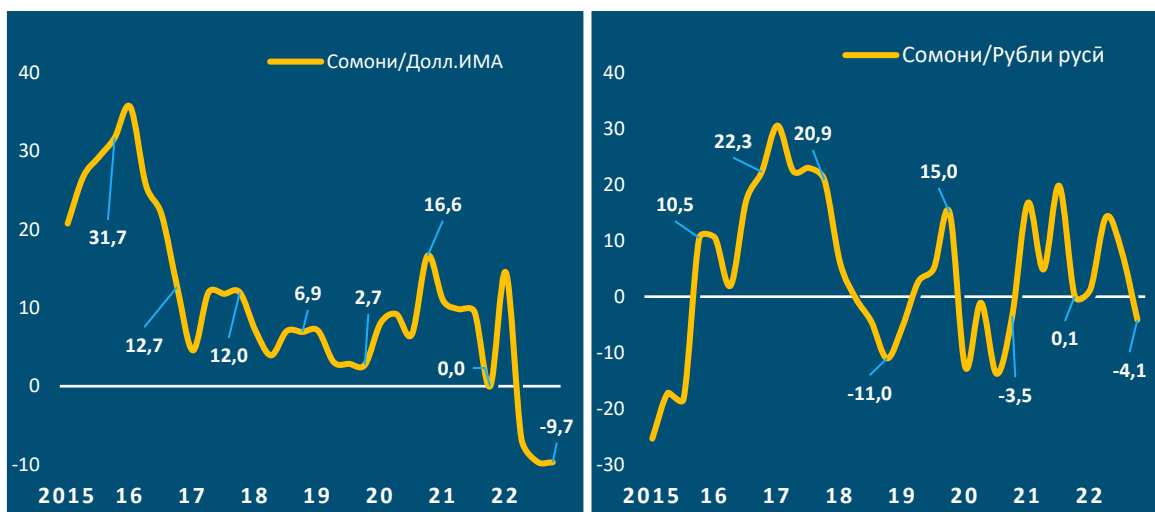
Дар таварруми бавуқӯмада афзоиши нархи маҳсулоти хӯрокворӣ 5,2 фоиз, молҳои ғайрихӯрокаи 4,0 фоиз ва хизматрасонӣ 1,9 фоизро ташкил дод. Тавре мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, дар соли сипаришуда таваррум раванди се сол пайдарҳами сатҳи нисбатан баланди худро (2019-2021) паси сар карда, дар яке аз нишондиҳандаҳои пасти тарини солҳои охир ҷамъбаст ёфт.

Вобаста ба афзоиши фишорҳои таваррумӣ, дар соли сипаришуда мисли дигар бонкҳои марказии кишварҳои ҷаҳон, Бонки миллии Тоҷикистон низ бо мақсади коҳиш додани таъсири омилҳои монетарӣ сиёсати қатъии пулиро қарзиро идома дода, меъёри бозтамвилро дар сатҳи 13,0-13,5 фоиз нигоҳ дошт, ки дар навбати худ барои боздоштани афзоиши аз ҳад зиёди ҳаҷми пул дар муомилот мусоидат намуд.

Дар соли 2022 раванди тағйирёбии қурби сомонӣ нисбат ба асъорҳои асосии савдои хориҷӣ асосан бо вазъ ва омилҳои таъсиррасони берунӣ вобастагӣ дошт. Аз ҷумла, бо назардошти вобастагии қурби сомонӣ аз вазъи иқтисодии Русия, дар семоҳаи якуми сол таъсири “шоқҳои экзогенӣ” тавассути коҳишёбии қурби рубли русӣ нисбат ба

асъорҳои хориҷӣ аз сабаби оғози муҳориба миёни Русия ва Украина, ба афзоиши фишорҳо ва коҳишҳои назарраси қурби номиналии сомонӣ нисбат ба доллари ИМА (ба андозаи 14,7 Ҷ) оварда расонид.

Тағйирёбии қурби расмӣ сомонӣ нисбат ба асъори хориҷӣ*
(охирӣ давра, ба Ҷ)

* Дар диаграммаҳои боло нишондодаҳои манфӣ устуворёбии қурби сомонино нишон медиҳанд ва баръакс.

Вале бо вучуди ин, дар семоҳаи дуҷуми соли ҳисоботӣ тамоюли ғайриинтизоран мустаҳкамгардии қурби рубли русӣ нисбат ба асъорҳои хориҷӣ, аз он ҷумла сомонӣ (ба андозаи 17,8 Ҷ) дар натиҷаи аксуламали феврӣ ва натиҷаноки ҷониби Русия, дар иқтисодиёт дедолларизатсияи савдои минтақавӣ, коҳишҳои қурби доллари ИМА нисбат ба сомонӣ (ба андозаи 18,5 Ҷ) ва барқарорёбии афзоиши вуруди интиқолҳои фаромарзӣ мушоҳида гардид. Омилҳои мазкур минбаъд дар давоми сол ба барзиёдии пешниҳоди доллари ИМА нисбати талаботи он ва нигоҳдории устувори қурби сомонӣ ба таври мусбӣ мусоидат карданд, ки дар натиҷа дар интиҳои сол қурби расмӣ сомонӣ нисбат ба доллари ИМА 9,7 Ҷ ва нисбат ба рубли русӣ 4,1 Ҷ қавӣ гардид.

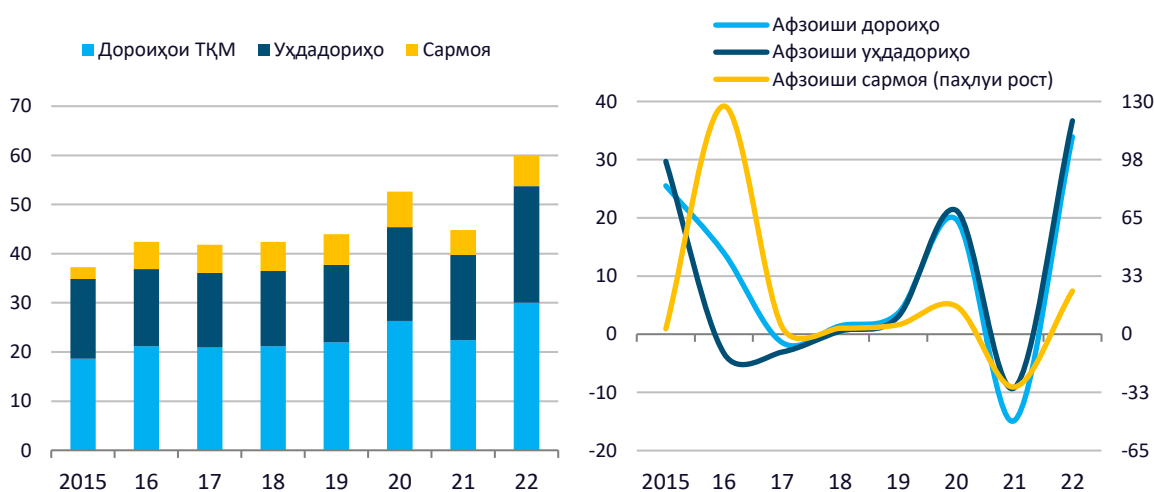
1.2. Бахши низоми бонкӣ

Дар соли ҳисоботӣ бо назардошти натиҷаҳои вазъи устувори макроиқтисодӣ ва фаъолнокии иқтисодӣ, нишондаҳандаҳои асосии низоми бонкии кишвар рушди муътадил доштанд, ки ин аз раванди барқароршавии эътимоднокии низоми бонкӣ гувоҳӣ дод.

Ҳамзамон, бояд қайд кард, ки дар натиҷаи бозхонди иҷозатномаи ду бонки собиқ низомсози мушкilotдор (ҶСК “Агроинвестбанк” ва ҶСК “Тоҷиксодиротбанк”) тавозуни низоми бонкӣ аз суратҳисобҳои ғайрифайол тоза карда шуда, бо назардошти иҷро гардидани уҳдадорӣ дар назди пасандоздорон аз рӯи пардохти ҷубронпулии суғурта, дар соли 2022 дар маҷмуъ устувории нишондиҳандаҳои молиявии низоми бонкӣ, афзоиши ҳаҷми қарздиҳӣ ва вусъат ёфтани ҷалби амонату пасандозҳои шаҳрвандон, инчунин афзоиши даромаднокии ташкилотҳои қарзии молиявӣ мушоҳида гардид.

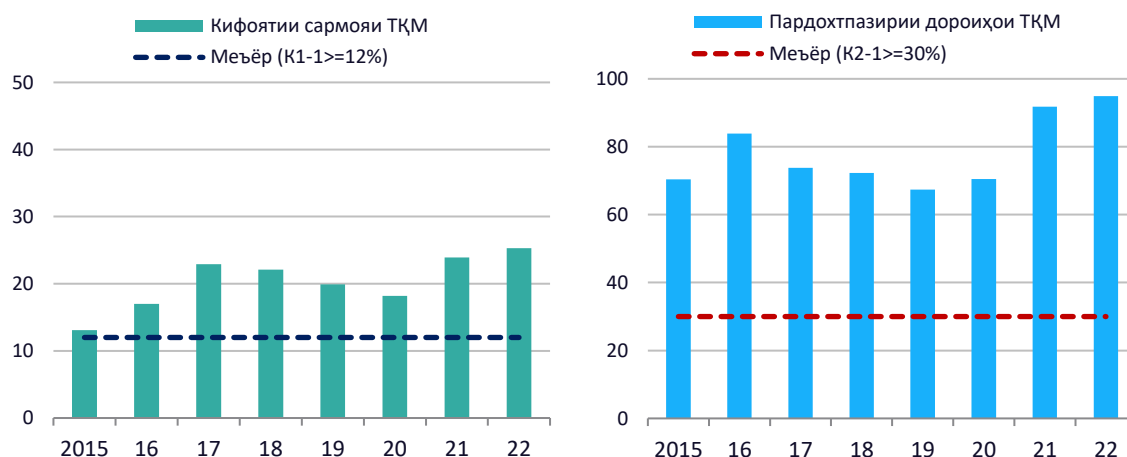
Ҳаҷми дороиҳои умумии ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар интиҳои соли ҳисоботӣ 30,0 млрд. сомони ро ташкил дода, нисбат ба соли қаблӣ 34,0 фоиз афзоиш ёфт. Уҳдадориҳо ва сармоияи тавозунии онҳо бошад мувофиқан 23,7 млрд. сомонӣ ва 6,3 млрд. сомони ро ташкил дода, нисбат ба соли гузашта уҳдадориҳо 36,9 фоиз ва сармоия 24,1 фоиз зиёд шуданд.

Нишондиҳандаҳои тавозунии ТҚМ (млрд. сомонӣ) ва афзоиш онҳо (бо %) (манбаъ: БМТ)

Дар соли сипаришуда вазъи сармоякунонӣ ва пардохтпазирии ташкилотҳои қарзии молиявӣ муътадил буда, меъёрҳои кифоятии сармоя ва пардохтпазирӣ аз талаботи ҳадди аққал барзиёд ҷамъбаст ёфтанд. Аз ҷумла, ба ҳолати интиҳои соли 2022 меъёри кифоятии сармояи ташкилотҳои қарзии молиявӣ 25,3 фоизро ташкил дод (талаботи меъерӣ дар сатҳи 12 фоиз муқаррар шудааст). Дароиҳои пардохтпазир бошанд 43,4 фоизи дароиҳои умумии низоми бонкиро ташкил дод, ки ин 94,9 фоизи уҳдадориҳои кӯтоҳмуддатро руйпӯш менамояд (талаботи меъерӣ дар сатҳи 30 фоиз муқаррар шудааст). Нишондиҳандаҳои мазкур бевосита аз устуворёбии вазъи молиявии низоми бонкӣ гувоҳӣ медиҳанд.

Нишондиҳандаҳои устувории молиявии ТҚМ, бо фоиз (манбаъ: БМТ)

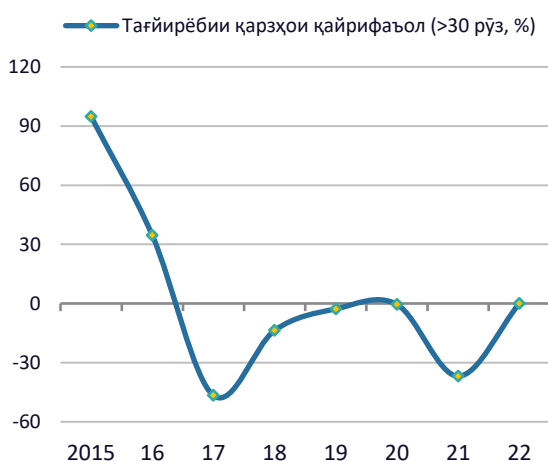

Яке аз нишондиҳандаҳои дигари устувории низоми бонкӣ - вазъи сандуқи қарзӣ ва сатҳи қарзҳои ғайрифаъол мебошад. Дар соли 2022 коҳишёбии ҳаҷми қарзҳои ғайрифаъоли ташкилотҳои қарзӣ идома ёфта, дар маҷмуъ дароии ташкилотҳои қарзии молиявӣ аз лиҳози сифатнокӣ дар сатҳи нисбатан баланд қарор дошт. Дар сандуқи қарзӣ ҳаҷми қарзҳои ғайрифаъол (қарзҳои зиёда аз 30 рӯз батаъхиррафта) 1,6 млрд. сомонино ташкил дода, нисбат ба соли гузашта бетағйир монд. Дар баробари ин, ҳиссаи онҳо дар сандуқи қарзӣ кам гардида 12,0 фоизро ташкил дод, ки ин нишондиҳанда дар соли қаблӣ 13,4 фоиз буд.

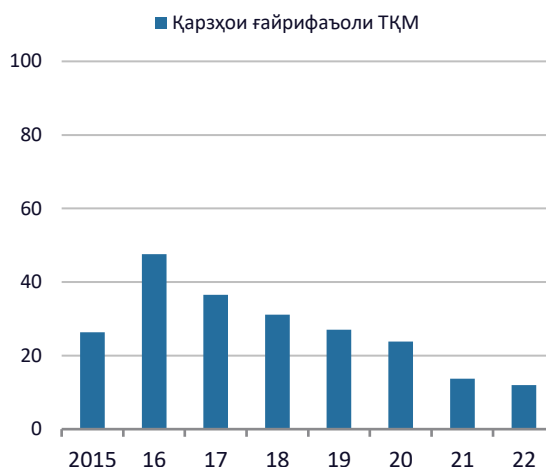
Сатҳи долларикунонии сандуқи қарзӣ бошад, ки ҳассосияти тавозуни ташкилотҳои қарзиро ба хавфҳои асҷорӣ нишон медиҳад, аз 33,3 Ҷ дар интиҳои соли 2021 ба 28,4 Ҷ дар интиҳои соли 2022 коҳиш ёфт.

Дар ҷамъбасти соли ҳисоботӣ ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар самти идоракунии хавфҳои қарзӣ тибқи талаботҳои пруденсиалӣ саъю кӯшиш намуданд. Аз ҷумла, фонди пӯшонидани талафоти имконпазир, ки аз рӯи қарзҳои ғайрифаъл ташкил дода шудааст, ба андозаи 12,0 банди Ҷ афзуда, 104,5 Ҷ ҳаҷми умумии қарзҳои ғайрифаълро ташкил дод.

Суръати афзоиши солонии бақияи қарзҳои ғайрифаъли ТҚМ, бо Ҷ (манбаъ: БМТ)

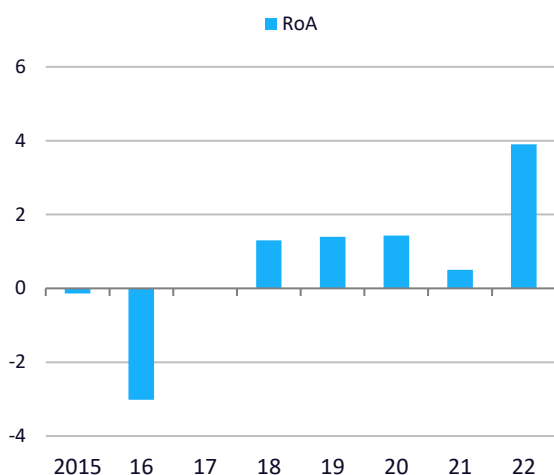

Ҳиссаи қарзҳои ғайрифаъл дар сандуқи қарзии ТҚМ, бо Ҷ (манбаъ: БМТ)

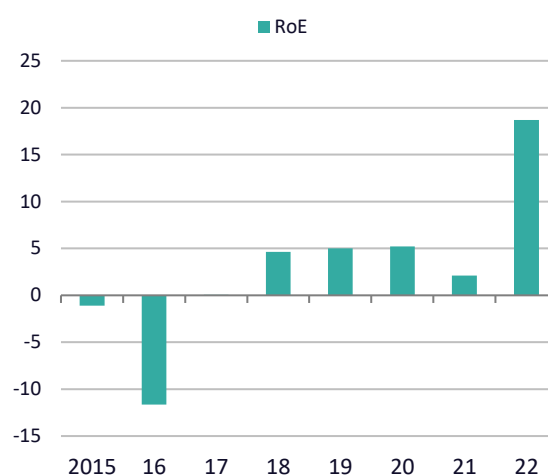

Дар навбати худ, фаъолияти молиявии ташкилотҳои қарзии молиявӣ (ТҚМ) нисбат ба соли қаблӣ беҳтар гардида, дар маҷмуъ ТҚМ барои зиёд намудани фоидаи худ аз ҳисоби пешниҳоди хизматрасониҳои бонкӣ, даромадҳои Ҷ ва ғайриҶ муваффақ шуданд, ки дар натиҷа ин дар афзоиши назарарси фоидаи ТҚМ аз 108,3 млн. сомонӣ дар соли 2021 то 1,2 млрд. сомонӣ дар соли 2022 инъикос гардид. Вобаста ба ин, нишондиҳандаҳои даромаднокии софи доройҳои ТҚМ (RoA) 3,9 Ҷ ва даромаднокии сармояи ТҚМ (RoE) 18,7 Ҷро ташкил дод, ки ин нисбат ба соли қаблӣ мувофиқан 7,8 ва 8,9 маротиба зиёд мебошад.

Даромаднокии доройҳои ТҚМ, бо фоиз (манбаъ: БМТ)

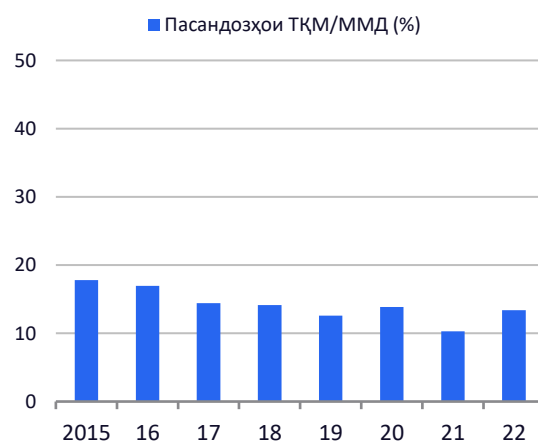
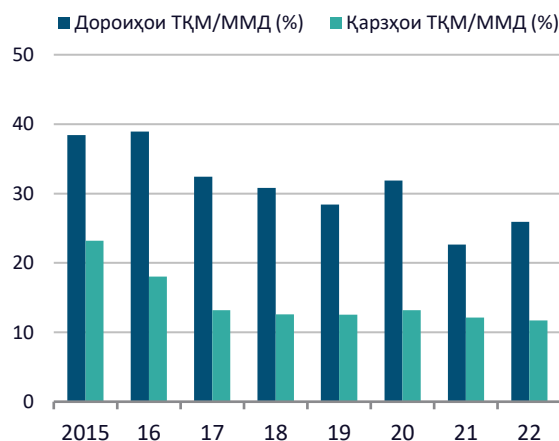
Даромаднокии сармоияи ТҚМ, бо фоиз (манбаъ: БМТ)

Дар соли ҳисоботӣ то андозае болоравии нисбӣ дар сатҳи миёнаравии молиявӣ ё худ фарогирии молиявӣ, ки саҳми низоми бонкиро дар рушди воқеии иқтисодиёт нишон медиҳад, мушоҳида гардида, нишондиҳандаҳои миёнаравии молиявӣ, ба монанди доройҳо ва уҳдадорӣҳо нисбат ба ММД нисбатан афзоиш ёфтанд.

Бо вуҷуди ин, сатҳи мазкури миёнаравии молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нокифоя буда, раванди афзоиши ҷалби пасандозҳои аҳоли ва пешниҳоди қарзхоро аз тарафи ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба иқтисодиёт мебояд зиёд гардонид.

Сатҳи миёнаравии молиявӣ, бо фоиз нисбат ба ММД (манбаъ: БМТ)

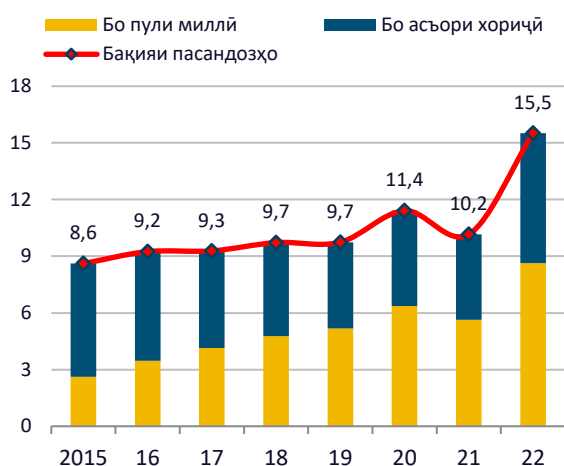

1.3. Ҷалби пасандозҳо ва қарздиҳӣ ба иқтисодиёт

Дар соли 2022 тамоюли афзоиши назарраси ҷалби пасандозҳо аз тарафи ташкилотҳои қарзии молиявӣ мушоҳида гардид. Тибқи маълумоти омории БМТ ба ҳолати 31 декабри соли 2022 ҳаҷми умумии пасандозҳои низоми бонкӣ маблағи 15,5 млрд. сомониро ташкил дод, ки дар муқоиса ба соли 2021-ум 52,6 Ҷоиз зиёд мебошад.

Дар сохтори бақияи умумии пасандозҳо ҳаҷми пасандозҳо бо пули миллӣ ва асъори хориҷӣ мувофиқан 8,6 млрд. сомонӣ ва 6,9 млрд. сомониро ташкил дода, афзоиши онҳо мутаносибан бо пули миллӣ 53,2 Ҷоиз ва бо асъори хориҷӣ 52,0 Ҷоизро ташкил дод. Новобаста аз афзудани ҳаҷми пасандозҳои асъорӣ, сатҳи долларизатсияи пасандозҳо ё худ ҳиссаи пасандозҳо бо асъори хориҷӣ дар ҳаҷми умумии пасандозҳо 44,3 Ҷоизро ташкил дод, ки он нисбат ба соли қаблӣ қариб бетағйир монд.

Тағйирёбии бақияи пасандозҳо, млрд. сомонӣ (манбаъ: БМТ)

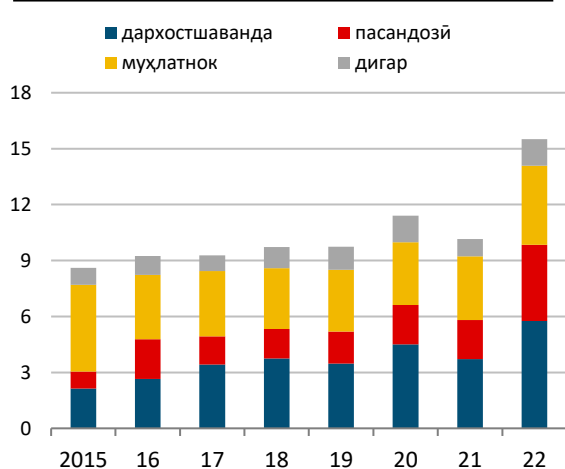
Суръати афзоиши солонаи пасандозҳо, бо Ҷоиз (манбаъ: БМТ)

Дар соли 2022 афзоиши ҳаҷми пасандозҳо дар ҳамаи категория ва намудҳои он назаррас буд. Аз ҷумла, амонатҳои дархостшаванда, ки асосан аз маблағҳои бахши корпоративӣ иборатанд (зиёда аз 97 Ҷоизи он), 5,8 млрд. сомониро ташкил дода, нисбат ба соли гузашта 55,0 Ҷоиз афзуданд. Дар баробари ин, афзоиши солонаи амонатҳои пасандозӣ ва муҳлатнок, ки асосан аз маблағҳои шахсони воқеӣ (зиёда аз 96 Ҷоиз) иборат мебошад, мувофиқан 95,8 Ҷоиз ва 23,8 Ҷоизро ташкил дода, ҳаҷми онҳо дар умум ба 8,3 млрд. сомонӣ расид. Бояд қайд намуд, ки

дар сохтори пасандозҳо афзоиши назарраси амонатҳои пасандозӣ бо асъори хориҷӣ (2,7 маротиба) ва бо пули миллӣ (64,1 фоиз) мушоҳида гардида, дар сохтори пасандозҳои муҳлатнок афзоиши пасандозҳои кӯтоҳмуҳлат 35,5 фоиз ва дарозмуҳлат 19,4 фоиз ба қайд гирифта шуд. Ҳамзамон, амонатҳои дигари бахши давлатӣ ба андозаи 52,4 фоиз зиёд шуда, маблағи 1,4 млрд. сомониро ташкил доданд.

Сохтори пасандозҳо аз рӯи намуд, млрд. сомонӣ (манбаъ: БМТ)

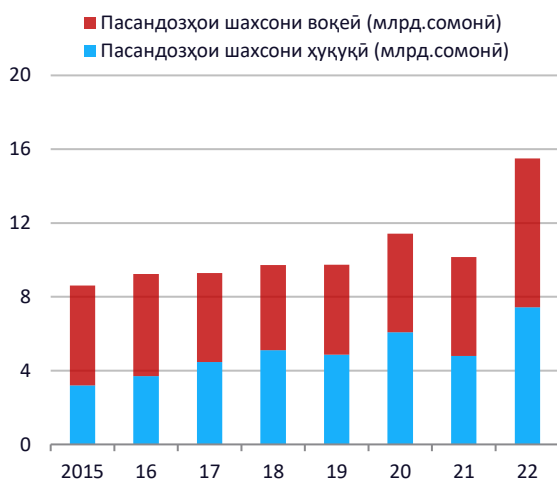
Суръати афзоиши солонаи пасандозҳо аз рӯи намуд, бо фоиз (манбаъ: БМТ)

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки афзоиши ҷалби пасандозҳои аҳоли аз тарафи ташкилотҳои қарзӣ бо рушди фаъолнокии иқтисодиёт, устувори қурби пули миллӣ, барқарорёбии фаъолияти устувори низоми бонкӣ ва эътимоди аҳоли ба он бо назардошти мунтазам бозгаштани маблағҳои нақдӣ аҳоли ба низоми бонкӣ, татбиқи Қонуни ҚТ "Дар бораи авф бинобар қонунигардонии дороиҳо ва маблағҳои шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон", инчунин аз тарафи шаҳрвандони хориҷӣ кушодани суратҳисобҳои амонатӣ ва зиёдшавии талабот ба қорҳои пардохтӣ алоқамандӣ дошт.

Агар ба сохтори пасандозҳо аз рӯи моликият назар афканем, мебинем, ки ҳаҷми пасандозҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ раванди афзоиши устувор дошт. Бақияи умумии пасандозҳои шахсони воқеӣ 8,1 млрд. сомониро ташкил дода, нисбат ба соли гузашта 50,6 фоиз зиёд гардид. Ҳаҷми пасандозҳои шахсони ҳуқуқӣ бошад, аз ҳисоби афзоиши амонатҳои дархостшаванда ва бахши давлатӣ ба андозаи 55,0 фоиз зиёд шуд (ниг. ба диаграммаҳои зер).

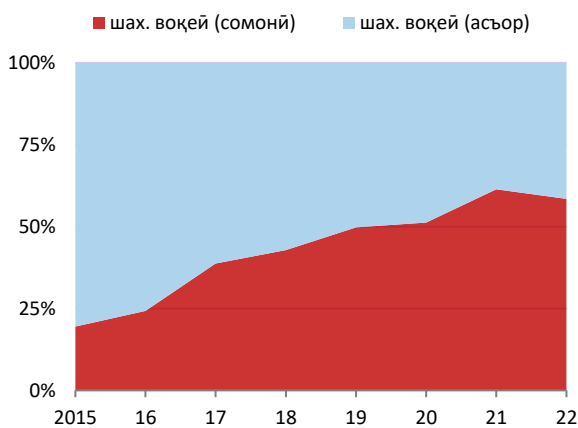
Соҳтори пасандозҳои аз рӯи моликият, млрд. сомонӣ (манбаъ: БМТ)

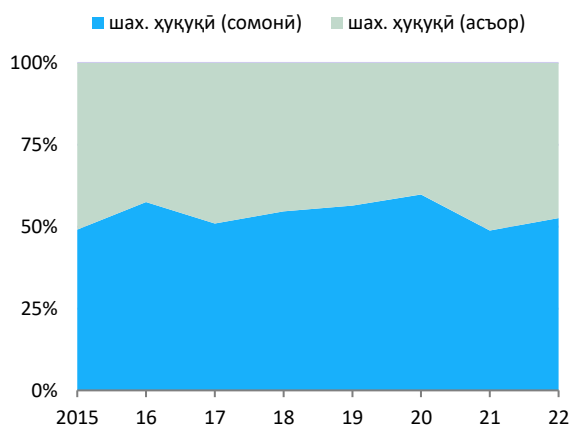
Суръати афзоиши солонаи пасандозҳо аз рӯи моликият, бо фоиз (манбаъ: БМТ)

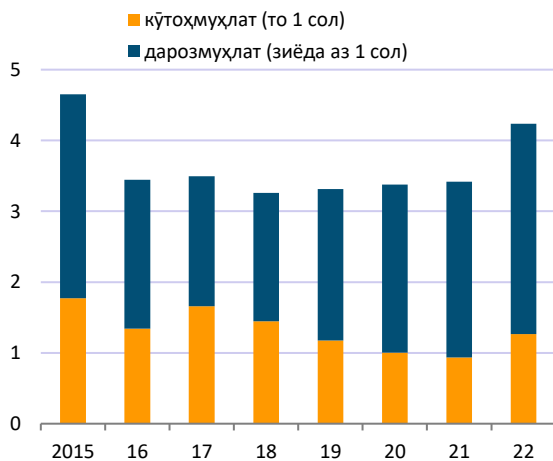
Ҳиссаи пасандозҳои шахсони воқеӣ аз рӯи асбӯр, бо фоиз (манбаъ: БМТ)

Ҳиссаи пасандозҳои шахсони ҳуқуқӣ аз рӯи асбӯр, бо фоиз (манбаъ: БМТ)

Соҳтори пасандозҳои муҳлатнок аз рӯи муҳлат, млрд. сомонӣ (манбаъ: БМТ)

Соҳтори амонатҳои пасандозӣ аз рӯи асбӯр, млрд. сомонӣ (манбаъ: БМТ)

Дар соли баррасишаванда меъёри фоизи миёнавазн аз рӯи пасандозҳои (муҳлатноки) ҷалбнамудаи ташкилотҳои қарзӣ бо пули миллий нисбатан афзоиш ёфта 10,4 фоизро ташкил дод (10,1 фоиз дар с.2021). Идомаи татбиқи сиёсати қатъии монетарӣ ва афзоиши талаботи ташкилотҳои қарзӣ ба маблағҳои озод бинобар рушди фаъолияти қарздиҳии онҳо, аз омилҳои ба тағйирёбии нисбии меъёри фоизи пасандозҳо таъсиррасон ҳисобида шуданд.

Меъёри фоизи пасандозҳо бо асъори хориҷӣ бошад ба ҳисоби миёна 3,7 фоизро ташкил дод, ки ин нисбат ба соли қаблӣ ба андозаи 0,3 банди фоизӣ камтар мебошад.

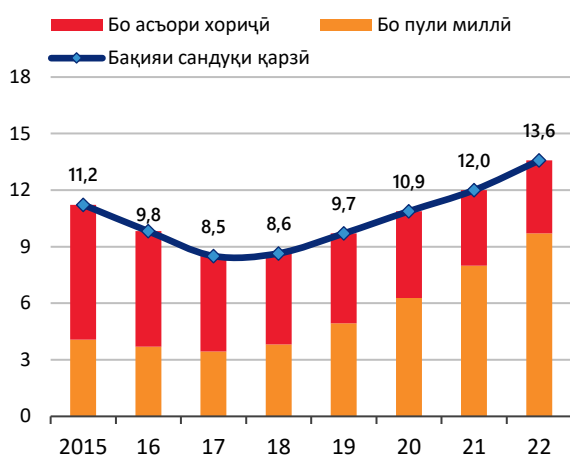
Меъёри фоизи миёнавазнии пасандозҳои муҳлатнок, моҳона (манбаъ: БМТ)

Дар соли 2022 вобаста ба рушди ҷалби пасандозҳои аҳолии фаъолияти қарздиҳии ташкилотҳои қарзӣ дар доираи нишондиҳандаҳои муътадил идома ёфт. Ба ҳолати 31 декабри соли 2022 бақияи сандуқи қарзии ташкилотҳои қарзии молиявӣ 13,6 млрд. сомониро ташкил дод, ки он нисбат ба ҳамин санаи соли гузашта ба андозаи 13,1 фоиз асосан аз ҳисоби қарзҳои истеъмолии бо пули миллий додашуда афзуд.

Дар сохтори сандуқи қарзӣ бақияи қарзҳои бо пули миллий додашуда 9,7 млрд. сомонро ташкил дода, афзоиши солонаи он 21,5 фоизро ташкил дод. Бақияи қарзҳои бо асъори хориҷӣ бошад 3,9 млрд. сомониро ташкил дода, нисбат ба интиҳои соли гузашта 3,5 фоиз коҳиш ёфтааст.

Тағйирёбии бақияи қарзҳо, млрд. сомонӣ
(манбаъ: БМТ)

Суръати афзоиши солонаи қарзҳо, бо фоиз
(манбаъ: БМТ)

Сатҳи долларизатсияи қарзҳо ё худ ҳиссаи қарзҳо бо асъори хориҷӣ дар ҳаҷми умумии қарзҳо 28,4 фоизро ташкил дода, нисбат ба соли қаблӣ 4,9 банди фоизӣ коҳиш ёфт. Зикр намудан бамаврид аст, ки раванди мазкур хеле мусбӣ арзёбӣ гардида, коҳишёбии бақияи қарзҳои асъорӣ асосан бо сиёсати дедолларикунонии низоми бонкӣ ва пешгирии хавфҳо, устувории нишондиҳандаҳои макроиқтисодӣ, пеш аз ҳама қурби пули миллӣ, инчунин барҳамдиҳии бонкҳои мушкilotдор, ки қисми зиёди доройҳои онҳо бо асъори хориҷӣ буд, алоқамандӣ дошт.

2. НИЗОМИ СУҒУРТАИ ПАСАНДОЗҶОИ ШАХСОНИ ВОҚЕӢ ВА ТАЪМИНИ ФАЪОЛИЯТИ МУНАЗЗАМИ ОН

Ҳазина ҳамчун ниҳоди танзимкунандаи низоми суғуртаи пасандозҳои шахсонаи воқеӣ ва пешбарандаи феҳристи ташкилотҳои қарзӣ – узви низоми мазкур, фаъолияти худро дар соли 2022 дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсонаи воқеӣ”, Стратегияи рушди Ҳазина барои солҳои 2017-2022 ва қарору супоришҳои Шӯрои нозирони Ҳазина бо мақсади таъмини ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии пасандоздорон ва таҳкими боварии аҳоли ба низоми бонкии кишвар амалӣ намуд.

Дар соли 2022 тамоюли коҳишёбии шумораи ташкилотҳои қарзӣ - узви низоми суғуртаи пасандозҳо, ки дар давоми панҷ соли охир мушоҳида гардида буд, ба итмом расида, теъдоди ташкилотҳои қарзӣ

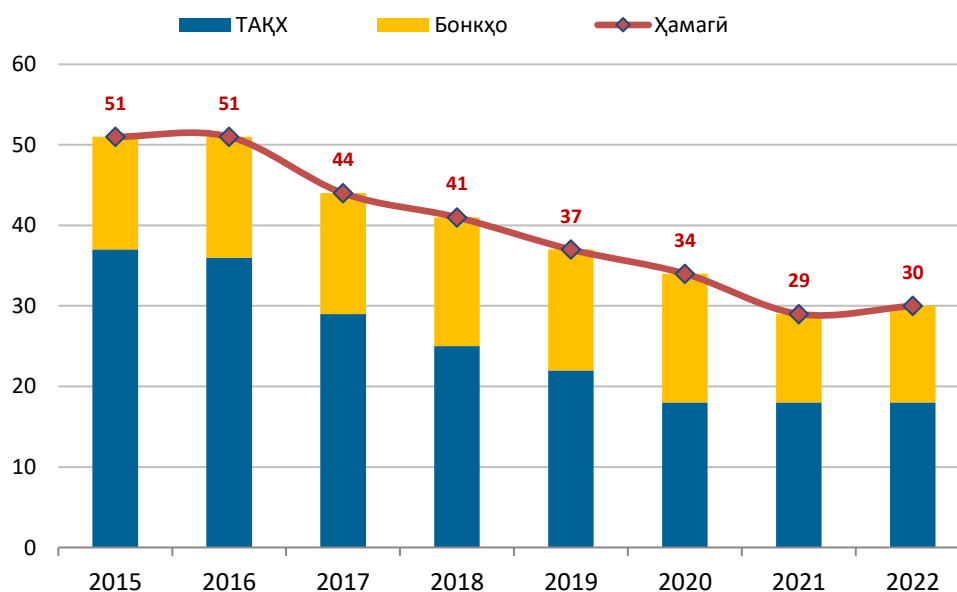
рӯ ба афзоиш ниҳод. Дар соли сипаришуда Ҳазина танҳо дар як ҳолати суғуртавии бавуқуъомада ва вобаста ба давом ёфтани раванди пардохти ҷубронпулии суғурта ба пасандоздорони бонкҳои қаблан барҳамдодашуда уҳдадории суғуртавии худро дар доираи талаботи қонунгузори саривақт иҷро намуд.

Дар соли ҳисоботи тағйирёбии ҳаҷми пасандозҳои суғурташуда раванди назарраси афзоиш дошт. Уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина низ вобаста ба зиёдшавии ҳаҷми пасандозҳои шахсони воқеӣ ва андозаи нишондиҳанда барои ҳисобҳо, ки аз рӯи он маблағи ҷубронпулии суғурта муайян карда мешавад, нисбат ба соли қаблӣ афзуданд. Ҳамзамон, ҳаҷми пардохтҳои тақвими ташкилотҳои қарзӣ ба Ҳазина афзоиши мусбатро нишон дод.

2.1. Иштироки ташкилотҳои қарзӣ дар низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ

Ба ҳолати 31 декабри соли 2022 дар Феҳристи ташкилотҳои қарзӣ – узви низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ 30 ташкилоти қарзӣ ба қайд гирифта шуд, ки аз онҳо 12 адад бонк ва 18 адад ташкилотҳои амонатии қарзии хурд мебошанд.

Шумораи ташкилотҳои қарзии узви низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ, дар интиҳои давра (манбаъ: Ҳазина)

Қайд кардан лозим аст, ки тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” ҳар як ташкилоти қарзие, ки иҷозатномаи Бонки миллии Тоҷикистонро барои ҷалби пасандозҳои шахсони воқеӣ дорад, узви Хазиона мебошад. Айни замон, бонкҳо ва ташкилотҳои амонатии қарзии хурд (ТАҚХ), ба истиснои як адад бонки исломӣ ва ду адад бонкҳои, ки муассисашон давлат аст, иштирокчиёни низоми суғуртаи ҳатмии пасандозҳои шахсони воқеӣ мебошанд.

Дар давоми соли ҳисоботи як бонк ва ду ташкилоти амонатии қарзии хурд ба низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ шомил гардида, ду ташкилоти амонатии қарзии хурд аз он хориҷ карда шуданд. Аз ҷумла, Хазиона дар Феҳристи ташкилотҳои қарзӣ – узви низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ (минбаъд - Феҳрист) тағйиру иловаҳои зеринро ворид кард:

- дар асоси қарори Раёсати БМТ аз 18 март соли 2022, №31 оиди додани иҷозатнома ба ҶДММ ТАҚХ “Фурӯз” барои анҷом додани амалиёти бонкӣ, ба ҶДММ ТАҚХ “Фурӯз” аз санаи 11 апрели соли 2022 Тасдиқномаи узвият дар Хазиона таҳти №063 дода шуда, он ба Феҳрист дохил карда шуд;

- дар асоси қарори Раёсати БМТ аз 09 июни соли 2022, №68 оиди додани иҷозатнома ба ҶСП “Душанбе Сити Бонк” барои анҷом додани амалиёти бонкӣ, ба ҶСП “Душанбе Сити Бонк” аз санаи 30 июни соли 2022 Тасдиқномаи узвият дар Хазиона таҳти №064 дода шуда, он ба Феҳристи узвияти Хазиона дохил карда шуд;

- дар асоси қарори Раёсати БМТ аз 21 июни соли 2022, №75 оиди додани иҷозатнома ба ҶСП ТАҚХ “Сандуқ” барои анҷом додани амалиёти бонкӣ, ба ҶСП ТАҚХ “Сандуқ” аз санаи 30 июни соли 2022 Тасдиқномаи узвият дар Хазиона таҳти №065 дода шуда, он ба Феҳристи узвияти Хазиона дохил карда шуд;

- вобаста ба ин тасдиқномаҳои ҶДММ ТАҚХ “Душанбе Сити” бинобар таъдироти ба бонки ҶСП “Душанбе Сити Бонк” ва ҶДММ ТАҚХ “Рушди Ориён” бинобар таъдироти ба ҶСП ТАҚХ “Сандуқ” ва иваз шудани номи он аз эътибор соқит доништа шуд.

2.2. Ҳолатҳои суғуртавӣ дар ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина ва пардохти ҷубронпулии суғурта

Ҳангоми барҳамдиҳии маҷбурии ташкилоти қарзӣ Ҳазина ба пасандоздорони ташкилоти қарзии муфлисшуда мутобиқи Қонун пардохти ҷубронпулии суғуртаро амалӣ менамояд. Бо ин роҳ Ҳазина мақсадҳои сиёсати давлатӣ дар самти таъмини суботи молиявӣ ва кам намудани шиддати иҷтимоиро байни пасандоздорони бонкҳои муфлисшуда татбиқ менамояд.

Дар соли 2022 танҳо як ҳолати суғуртавӣ дар ташкилоти қарзии муфлисшудаи ҶСП ТАҚХ “Бунёд-М”, ки сабаби ба вучуд омадани уҳдадорӣ суғуртавии Ҳазина дар назди пасандоздорони ин ташкилот гардид, ба вуқӯъ омад. Бояд қайд намуд, ки иҷозатномаи ташкилоти қарзии мазкур бо Қарори Раёсати БМТ аз 18.09.2017 сол, №117 бозхонд гардида, дар он расмиёти барҳамдиҳии ихтиёрӣ оғоз карда шуда буд. Бинобар аз ҷониби Комиссияи барҳамдиҳии ихтиёрии ташкилот дар сатҳи зарурӣ ва саривақт иҷро нагардидани раванди барҳамдиҳӣ, ҶСП ТАҚХ “Бунёд-М” ба таври маҷбурий барҳам дода шуд. Аз ҷумла, тибқи Қарори Раёсати БМТ аз 31 марти соли 2022 ва Ҳалномаи Суди иқтисодии вилояти Суғд аз 31 майи соли 2022 нисбати ҶСП ТАҚХ “Бунёд-М” расмиёти барҳамдиҳии маҷбурий бе асосҳои муфлисшавӣ оғоз карда шуд.

Вобаста ба ин, Ҳазина бо мақсади омодабошӣ ва сари вақт пардохтани ҷубронпулӣ ба пасандоздорон, тибқи “Нақшаи чорабиниҳо оид ба тартиби амалҳои Ҳазина ҳангоми ба вуқӯъ омадани ҳолати суғуртавӣ” тадбирҳои дахлдор андешида, дар асоси Феҳристи пасандоздорони пешниҳоднамудаи мудири махсуси ташкилоти барҳамдошудаи ҶСП ТАҚХ “Бунёд-М” ҷубронпулии суғуртаро ба се нафар пасандоздорони он ба маблағи умумии 67,2 ҳаз. сомонӣ тавассути бонк-агент ҶСП ТАҚХ “Ҳумо” пурра пардохт намуд. Ҳамин тариқ, раванди пардохти ҷубронпулӣ ба пасандоздорони ҶСП ТАҚХ “Бунёд-М” ба анҷом расонида шуд.

Дар соли ҳисоботи пардохти ҷубронпулии суғурта ба пасандоздори бонкҳои барҳамдодашудаи ҶСК “Агроинвестбанк”, ҶСК “Тоҷиксодиротбанк” ва ҶСП “Кафолатбанк”, ки фаъолияти онҳо соли 2021 дар асоси ҳалномаҳои судӣ тариқи барҳамдиҳии маҷбурӣ қатъ гардида буд, идома дода шуд.

Мутобиқи Қонуни ҶТ “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” ба пасандоздорон барои гирифтани ҷубронпулии суғурта муҳлати як сол пешбинӣ гардидааст. Муҳлати бо Қонун муқаррар кардашудаи пардохти ҷубронпулӣ ба пасандоздори ҶСК “Тоҷиксодиротбанк” санаи 23.06.2022с., ба пасандоздори ҶСК “Агроинвестбанк” санаи 01.07.2022с. ва ба пасандоздори ҶСП “Кафолатбанк” санаи 19.11.2022с. ба охир расид.

Аз ин рӯ, аз ҷониби Ҳазина дар асоси Феҳристи пешниҳоднамудаи Мудирони махсуси бонкҳои мазкур тавассути бонк-агентҳо дар давоми муҳлати муқарраркардаи Қонун ҷубронпулӣ ба таври зерин пардохт карда шуд:

- дар ҶСК “Тоҷиксодиротбанк” ба 3571 нафар пасандоздори муроҷиаткарда ба маблағи 54,8 млн. сомонӣ ҷубронпулии суғурта пардохт карда шуд, ки ин мувофиқан 89,8 фоизи маблағи умумии ҷубронпулии ҳисобшударо ташкил намуд;

- дар ҶСК “Агроинвестбанк” ба 9438 нафар пасандоздори муроҷиаткарда (17-тои он дар асоси таъиноти судӣ) ба маблағи 132,4 млн. сомонӣ ҷубронпулии суғурта пардохт карда шуд, ки ин мувофиқан 90,1 фоизи маблағи умумии ҷубронпулии ҳисобшударо ташкил медиҳад;

- дар ҶСП “Кафолатбанк” ба 30 нафар пасандоздори муроҷиаткарда ба маблағи 152,2 ҳаз. сомонӣ ҷубронпулии суғурта пардохт карда шуд, ки ин мувофиқан 18,1 фоизи маблағи умумии ҷубронпулии ҳисобшударо ташкил намуд.

Онро бояд қайд кард, ки аз шумораи умумии (яъне 31 850 нафар) пасандоздори ҶСК “Тоҷиксодиротбанк” ва ҶСК “Агроинвестбанк” зиёда аз 18 ҳаз. нафар (бо бақияи ҷубронпулӣ баробар ба 20,8 млн.

сомонӣ) дар муҳлатҳои пешбинишуда барои гирифтани маблағи ҷубронпулӣ муроҷиат накарданд. Аз шумораи мазкури пасандоздорони муроҷиатнакарда аксарияти он – 82 фоиз ба пасандоздороне рост меояд, ки маблағи пасандозҳояшон то 1,0 ҳазор сомониро ташкил медиҳад.

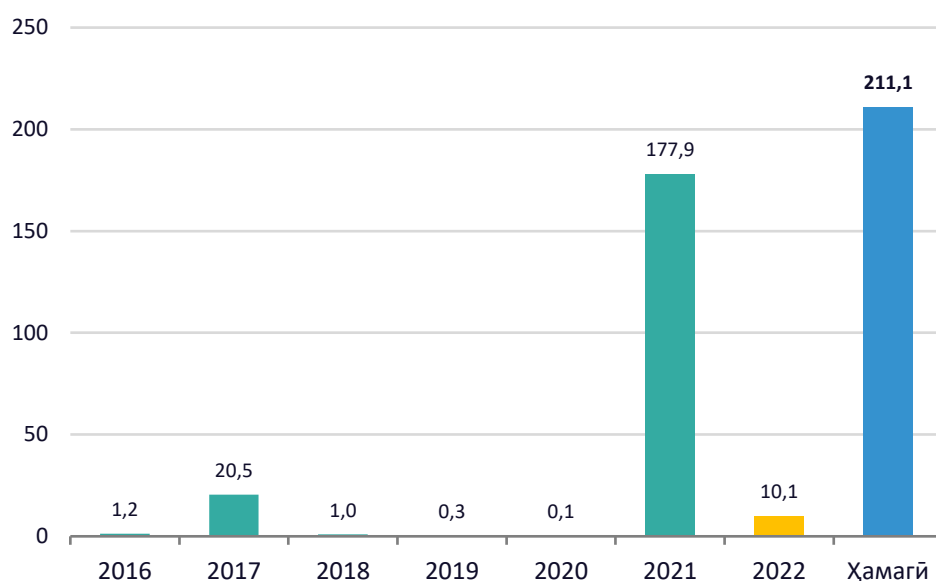
Дар навбати худ, Ҳазина нисбати он пасандоздороне, ки тибқи Қонун бо сабабҳои фавқулода дар муҳлатҳои пешбинишуда барои гирифтани ҷубронпулӣ муроҷиат карда натавонистаанд, бо назардошти пешниҳоди аризаи пасандоздор, муҳлати муроҷиати пасандоздорро барои гирифтани ҷубронпулии суғурта тамдид намуд. Аз ҷумла, дар давраи баъд аз ба итмом расидани муҳлати яксолаи пардохти ҷубронпулӣ то интиҳои соли ҳисоботи 2022, аз ҷониби пасандоздорони бонкҳои барҳамдодашудаи ҶСК “Агроинвестбанк” ва ҶСК “Тоҷиксодиротбанк” дар асоси муқаррароти моддаи 26-и Қонуни ҶТ “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” оид ба тамдиди муҳлати пешниҳоди дархост барои гирифтани маблағи ҷубронпулии суғурта аз рӯи пасандозҳояшон бо ариза ба Ҳазина муроҷиат карда шуд.

Бо назардошти ин, Ҳазина аризаҳои 29 нафар пасандоздорони муроҷиаткардари қонеъ карда (7-тои он дар асоси таъиноти судӣ), ба онҳо ба маблағи умумии 453,2 ҳаз. сомонӣ ҷубронпулии суғуртаро пардохт кард, аз ҷумла ба пасандоздорони ҶСК “Агроинвестбанк” 326,4 ҳаз. сомонӣ ва ҶСК “Тоҷиксодиротбанк” 126,7 ҳаз. сомонӣ.

Дар соли 2022 аз ҷониби Ҳазина ба 1159 нафар пасандоздорони ташкилотҳои қарзии муфлисшуда (ҶСК “Тоҷиксодиротбанк”, ҶСК “Агроинвестбанк”, ҶСП “Кафолатбанк” ва ҶСП ТАҚХ “Бунёд-М”), ки барои гирифтани ҷубронпулӣ муроҷиат карданд, ба маблағи 10,1 млн. сомонӣ ҷубронпулии суғурта пардохт гардид.

Дар маҷмӯъ, дар давраи солҳои 2016-2022 дар 18 ташкилоти қарзии узви Ҳазина, ки бинобар асосҳои маҷбурӣ барҳам дода шуда буданд, ба 15 317 нафар пасандоздорони суғурташуда ба маблағи умумии 211,1 млн. сомонӣ ҷубронпулии суғурта пардохт карда шуд.

Пардохти ҷубронпулии суғурта ба пасандоздорон дар солҳои 2016-2022, бо млн. сомонӣ (манбаъ: Ҳазина)

Раванди қонегардии талаби Ҳазина аз рӯи маблағҳои пардохташудаи ҷубронпулии суғурта

Мутобиқи моддаи 31 Қонуни ҚТ “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” ҳуқуқи талаби манфиатҳои пасандоздор баробар ба андозаи маблағи пардохташудаи ҷубронпулӣ ҳамчун суброгатсия ба Ҳазина вогузор карда шуда, талаботи мазкури Ҳазина бояд тибқи тартиби муқаррарнамудаи сарҳати 4 қисми 1 моддаи 35 Қонуни ҚТ “Дар бораи барҳамдиҳии ташкилотҳои қарзӣ” аз ҷониби мудирӣ махсус ё барҳамдиҳанда қонегар карда шавад. Талаботи мазкур тибқи принципҳои асосии суғуртакунии пасандозҳо, ки аз ҷониби Ассотсиатсияи байналмилалӣ суғуртакунадагони пасандозҳо қабул шудааст ворид гардида, аз тарафи ташкилотҳои молиявӣ байналмилалӣ ҳамчун меъёри маъмулӣ эътироф шудааст.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки раванди қонегардонидани талаби Ҳазина ҳамчун қарздох ханӯз ғайриқаноатбахш боқӣ мемонад. Ба интиҳои соли 2022 аз шумораи 18 ташкилоти қарзии барҳамдодашуда 6-тои он (ҶДММ ТАҚХ “Баракат”, ҶСП ТАҚХ “Дафтари молиявӣ”, ҶДММ ТАҚХ “Молия ва сармоя”, ҶДММ ТАҚХ “Тичорат”, ҶСП “Бонки Осиё” ва ҶСП “Кафолатбонк”) талаби Ҳазинаро пурра иҷро намуда, аз ҷониби як ташкилот (ҶСК “Фононбонк”) талаботи Ҳазина қисман ба

андозаи баробар ба 8,9 фоизи ҷубронпулии ба пасандоздорони ин ташкилот пардохтшуда қонеъ карда шудааст. Дар умум, маблағи аз ҷониби ташкилотҳои қарзии барҳамхӯрда ба Хазина қонеъкардашуда ҳамагӣ 0,5 фоизи маблағи умумии ҷубронпулии аз ҷониби Хазина то санаи 31.12.2022 сол пардохтшударо (211,1 млн. сомонӣ) ташкил медиҳад.

Мушкилоти эътироф нагардидани талаби Хазина

Қайд намудан зарур аст, ки дар соли сипаришуда Хазина бори аввал дар таҷрибаи кории худ бо ҳолати ногувори аз тарафи мудирӣ махсуси бонки муфлисшудаи ҚСК “Тоҷиксодиротбонк” бар хилофи муқаррароти қонунгузорӣ бо далелҳои қонунан беасос умуман эътироф нагардидани талаби суброгатсионии Хазина аз рӯи ҷубронпулии пардохтшуда рӯ ба рӯ шуд.

Хазина аз рӯи ҳолати мазкур санаи 10 феввали соли 2022 бо аризаи даъвогӣ ба Суди Олии иқтисодии ҚТ оиди дар Фехристи талаботи қарздохони ҚСК “Тоҷиксодиротбонк” дохил намудани талаботи қонунии Хазина ҳамчун қарздох муроҷиат кард. Суди Олии иқтисодии ҚТ бо таъиноти худ аз 16.03.2022 сол аризаи даъвогии Хазинаро рад намуд, ки ин ҳуқуқҳои Хазинаро аз рӯи талаботи суброгатсионӣ поймол мекунад. Хазина таъиноти судиро беасос ва муҳолифи меъёрҳои қонунгузорӣ ҳисобида, дар навбати худ бо шикояти кассатсионӣ ба марҳилаи кассатсионии Суди Олии иқтисодии ҚТ муроҷиат кард. Аммо бо вучуди аз ҷониби Хазина пешниҳод гардидани далелҳои қонунан асоснок, бо Қарори марҳилаи кассатсионии Суди Олии иқтисодӣ аз 26.04.2022 сол Таъиноти судӣ аз 16.03.2022 бетағйир ва шикояти кассатсионӣ бо асосҳои дар таъинот зикргардида беқаноат монда шуд. Аз ҷониби Хазина ба Раёсати Суди Олии иқтисодии ҚТ шикояти назоратӣ аз болои Қарори марҳилаи кассатсионии Суди Олии иқтисодии ҚТ аз 26.04.2022с. ва Таъиноти Суди Олии иқтисодии ҚТ аз 16.04.2022с. пешниҳод гардида, Хазина тамоми кӯшишҳои худро ҷиҳати ба диққати суд дуруст маънидод ва пешниҳод кардани маълумот нисбати талаботҳои дар меъёрҳои қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсонӣ воқеӣ” ва “Дар бораи барҳамдиҳии ташкилотҳои қарзӣ” ҷойдошта оиди эътироф гардидани

талаби Хази́на аз рӯи суброгатсия ва ба Феҳристи болозикр дохил кардани он, равона намуд. Аммо, он низ бо Таъиноти Суди Олии иқтисодии ҚТ аз 16.08.2022 сол “Дар бораи рад намудани супоридани парванда барои моҳиятан баррасӣ намудани он дар суди марҳилаи назоратӣ” рад карда шуд.

Инчунин, Хази́на ба унвони Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба санадҳои қабулшудаи Суди Олии иқтисодии ҚТ оид ба масъалаи ба Феҳристи талаботи қарздохони ҚСК “Тоҷиксодиротбанк” ҳамчун қарздеҳи қонунӣ дохил намудани Хази́на муроҷиат кард. Мутаассифона, аз тарафи Прокуратураи генералии ҚТ таъинотҳои Суди Олии иқтисодии ҚТ асоснок доништа шуд.

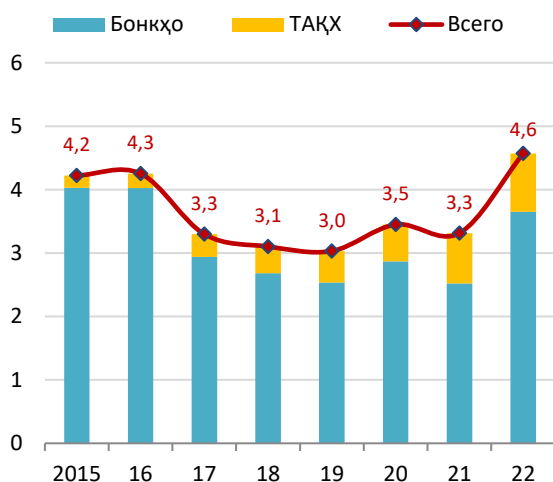
Бояд қайд кард, ки аз соли 2016 то инҷониб аз тарафи судҳои иқтисодӣ дар ҳамаи ҳолатҳои барҳамдиҳии маҷбурии ташкилотҳои қарзӣ талабот ва муқаррароти қонунгузорӣ оиди дар Феҳристи талаботи қарздеҳон ба қайд гирифтани талаботи Хази́на риоя гардида, танҳо дар як ҳолати ҚСК “Тоҷиксодиротбанк” талаботи мазкур бар хилофи меъёрҳои равшану возеҳи қонунҳои болозикр эътироф нагардидааст, ки ин ҳолат метавонад эътимоди аҳоли ва ташкилотҳои молиявии байналмилалиро ба низоми миллии суғуртакунии пасандозҳо кам намояд.

Вобаста ба ин, яке аз самтҳои, ки пайваста ба таҷдиди назар ва ислоҳотҳои кулӣ тақозо дорад, ин таъмини риояи қонунгузорӣ, самаранокӣ ва шаффофияти раванди барҳамдиҳии ташкилотҳои қарзӣ мебошад. Бинобар ин, чиҳати риояи муносиби муқаррароти қонунгузорӣ, шаффоф гардидани фаъолияти мудирони махсус, дуруст тартиб дода шудани Феҳристи талаботи қарздеҳон ва пардохти маблағҳо ба қарздеҳон, аз болои раванди барҳамдиҳии ташкилотҳои қарзии муфлисшуда мебошад назорати қатъиро ба роҳ монд. Бо истифода аз таҷрибаи ҷаҳонӣ такмили қонунгузорӣ ва дар низоми молиявӣ таъсис додани чунин як мақомоти алоҳидаи бевосита дорои салоҳияти барҳамдиҳии ташкилотҳои қарзӣ, яке аз роҳҳои шаффоф, дуруст ва самаранок ба роҳ мондани раванди муфлисшавии ташкилотҳои қарзӣ мебошад. Дар навбати худ, ин метавонад ба устувории молиявии Хази́на ва зиёд шудани боварии аҳоли ба низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ таъсири мусбӣ расонад.

2.3. Суғурта гардидани пасандозҳои шахсони воқеӣ аз ҷониби Хазина

Ба ҳолати 31 декабри соли 2022 ҳаҷми умумии маблағи пасандозҳои шахсони воқеӣ, ки мавриди суғурта фаро гирифта мешаванд 4 569,9 млн. сомониро ташкил дода, шумораи пасандоздорони суғурташуда ба 1,2 млн. нафар расид⁵. Дар муқоиса ба интиҳои соли 2021 маблағи пасандозҳои суғурташуда 37,9 фоиз ва шумораи пасандоздорони суғурташуда бошад 47,8 фоиз зиёд гардид.

Ҳаҷми пасандозҳои суғурташудаи шахсони воқеӣ, млрд. сомонӣ (манбаъ: Хазина)

Шумораи пасандоздорони суғурташуда, ҳаз. нафар (манбаъ: Хазина)

Афзоиши назарраси ҳаҷми пасандозҳои суғурташуда ва шумораи пасандоздорон тавре дар боби 1 ҳисоботи мазкур таҳлил гардид, асосан бо омилҳои зерин алоқамандӣ дошт:

- ҳамчун омилҳои макроиқтисодӣ рушди фаъолнокии иқтисодӣ, ҳаҷми воқеии ММД ва устувории қурби пули миллий;
- мунтазам барқарорёбии фаъолияти устувори низоми бонкӣ ва эътимоди аҳоли ба он, ҷалби пасандоздорон вобаста ба пешниҳоди хизматрасониҳои бонкии ҷолибнок;
- таъсири қабул гардидани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи авф бинобар қонунигардонии дороиҳо ва маблағҳои"

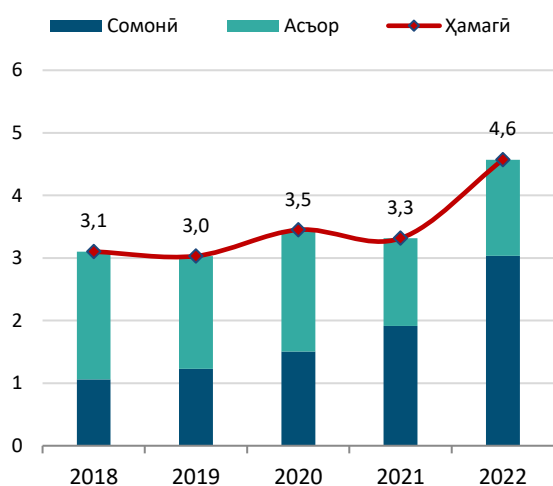
⁵ Бе назардошти сураҷҳисобҳои пасандозие, ки тибқи моддаи 24 Қонуни ҶТ "Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ" суғурта намешаванд.

шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон” аз 02.07.2021, №1802 ва тамдиди муҳлати амали он (тағйиру иловаҳо аз 20.06.2022, №1888) ба ҷалби сармояи шаҳрвандон ба иқтисодиёт;

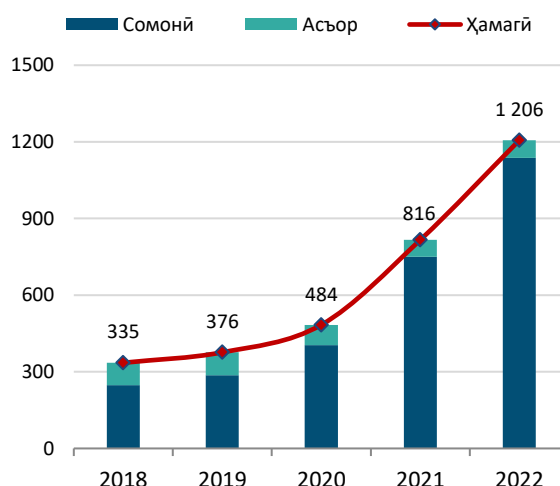
- аз тарафи шаҳрвандони хориҷӣ кушодани суратҳисобҳои амонатӣ ва афзоиши вуруди интиқолҳои фаромарзии шахсони воқеӣ тавассути кушодани суратҳисобҳои корти бонкӣ.

Дар соли ҳисоботӣ раванди намоёни афзоиши ҳиссаи пасандозҳои суғурташудаи шахсони воқеӣ бо пули миллий идома ёфт. Аз ҷумла, дар сохтори пасандозҳои суғурташуда аз рӯи намуди асъор ҳаҷми пасандозҳо бо пули миллий нисбат ба соли қаблӣ 58,6 Ҷоиз афзуда, ҳиссаи он 66,4 Ҷоизи (57,7 Ҷоиз дар соли 2021) маблағи умумии пасандозҳои суғурташудаи шахсони воқеиро ташкил дод. Пасандозҳои асъорӣ бошанд 9,5 Ҷоиз зиёд шуда, ҳиссаи онҳо 33,6 Ҷоизи (42,3 Ҷоиз дар соли 2021) маблағи умумии пасандозҳои суғурташудаи шахсони воқеиро ташкил дод. Ҳамзамон, аз шумораи умумии пасандоздорон суратҳисобҳои пасандоздороне, ки пасандозҳояшон бо сомонӣ ва бо асъори хориҷӣ аст, мувофиқан 51,5 Ҷоиз ва 5,1 Ҷоизро ташкил дод.

Сохтори асъории пасандозҳои суғурташудаи шахсони воқеӣ, млрд. сомонӣ (манбаъ: Ҳазина)

Сохтори асъории шумораи пасандозҳои суғурташуда, ҳаз. нафар (манбаъ: Ҳазина)

Нишондиҳандаҳои болозикр аз тадриҷан камшавии сатҳи долларизатсияи пасандозҳои суғурташуда шаҳодат дода, ҳамчун омилҳои мусбӣ ба коҳиш ёфтани сатҳи хавфҳои низоми бонкӣ мусоидат менамояд. Ҳолати мазкур дар натиҷаи татбиқи сиёсати дедолларикунонии низоми бонкӣ, ба монанди истифодаи фишангҳои сиёсати монетарӣ ва чораҳои танзими бозори асъор (истифодаи

бештари пули милли дар муомилот ва ҳангоми гирифтани интиқолҳои фаромарзӣ), пурзӯр намудани талабот нисбати ташкилотҳои қарзӣ оид ба пешгирӣ намудани афзоиши ҳаҷми пасандозҳо ва қарзҳо бо асъори хориҷӣ (истифодаи фишанги меъёри захираҳои ҳатмӣ, муқаррар намудани андозаи зиёдтари пардохтҳои тақвими ташкилотҳои қарзӣ бо асъори хориҷӣ ба Ҳазина), паст намудани Ҷоизнокии пасандозҳо бо асъори хориҷӣ аз ҷониби ташкилотҳои қарзӣ.

Бояд қайд намуд, ки аз ҳаҷми умумии пасандозҳои суғурташудаи ташкилотҳои қарзӣ ҳиссаи бештар 79,8 Ҷоиз ба бонкҳо рост меояд (дар соли 2021 – 76,0 Ҷоиз). Аз рӯи шумора низ ҳиссаи зиёдтари пасандоздорон 86,2 Ҷоиз ба бонкҳо рост меояд. Ғайр аз ин, ҳаҷми асосии пасандозҳои суғурташуда аз рӯи ташкилотҳои қарзӣ асосан миёни якҷанд ташкилот таҷаммуъ шудааст, аз ҷумла 77,5 Ҷоизи пасандозҳои суғурташудаи шахсонӣ воқеӣ ба шаш ташкилоти қарзӣ рост меояд.

Таҷаммуи пасандозҳои суғурташуда, бо Ҷоиз (манбаъ: Ҳазина)

Уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина

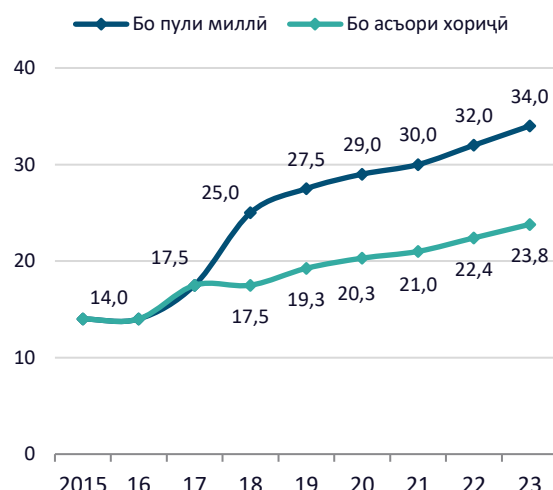
Мутобиқи Қонуни ҚТ “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” андозаи ҷубронпулӣ аз рӯи пасандозҳо бо пули миллий на бештар аз 500 нишондиҳанда ва аз рӯи пасандозҳо бо асъори хориҷӣ на бештар аз 350 нишондиҳанда барои ҳисобҳо муайян гардидааст. Тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи буҷети давлатӣ барои соли 2022” аз санаи 01.01.2022 нишондиҳанда барои ҳисобҳо ба андозаи 64,0 сомонӣ муқаррар карда шуд, ки дар натиҷа андозаи ҷубронпулӣ аз рӯи пасандозҳо бо пули миллий то 32 000 сомонӣ ва аз рӯи пасандозҳо бо асъори хориҷӣ то 22 400 сомонӣ зиёд шуд⁶.

Бо назардошти он, ки андозаи ҷубронпулии суғурта бо нишондиҳандаи мазкур алоқаманд аст, ҳангоми зиёд намудани ҳаҷми нишондиҳанда барои ҳисобҳо он бевосита боиси афзоиши андозаи ҷубронпулӣ мегардад. Аз соли 2015 инҷониб андозаи нишондиҳанда барои ҳисобҳо 1,6 маротиба зиёд шуда, он дар навбати худ боиси афзоиши ҳаҷми уҳдадориҳои потенциалии Ҳазина аз рӯи пасандозҳои суғурташудаи шахсони воқеӣ гардид.

Афзоиши андозаи нишондиҳанда барои ҳисобҳо, бо сомонӣ (манбаъ: Вазорати молия)

Афзоиши андозаи ҷубронпулии суғурта, бо ҳаз. сомонӣ (манбаъ: Ҳазина)

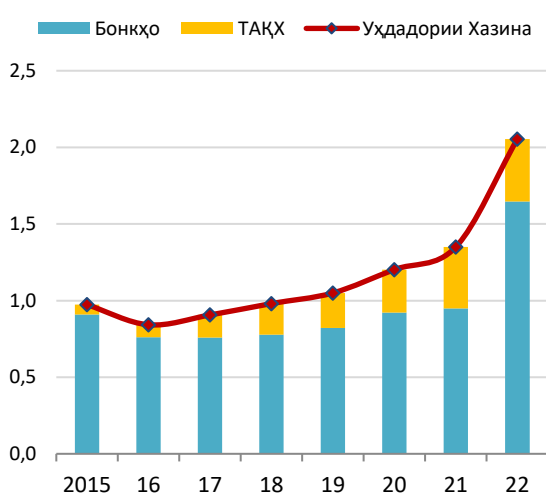

⁶ Тибқи Қонуни ҚТ “Дар бораи буҷети давлатӣ барои соли 2023” аз санаи 01.01.2023 андозаи нишондиҳанда барои ҳисобҳо 68,0 сомонӣ муқаррар карда шуд.

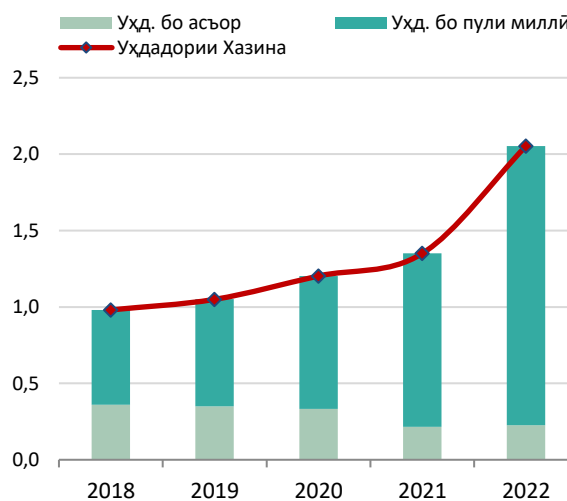
Аз ин рӯ, ба ҳолати 1 январи соли 2023 маблағи уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина (уҳдадориҳои потенциалӣ) аз рӯи пардохти чубронпулӣ дар назди пасандоздори суғурташуда 2 053,7 млн. сомони ро ташкил дод, ки он нисбат ба соли қаблӣ 1,5 баробар зиёд мебошад. Сабаби асосии афзоиши уҳдадориҳои Ҳазина асосан бо зиёд шудани ҳаҷми пасандозҳои шахсонии воқеӣ ва андозаи нишондиҳанда барои ҳисобҳо алоқаманд мебошад.

Аз ҳаҷми умумии уҳдадориҳои Ҳазина 88,9 фоизи он ба уҳдадорӣ аз рӯи пасандозҳои суғурташуда бо пули миллӣ ва 11,1 фоиз аз рӯи пасандозҳои асъори хориҷии шахсонии воқеӣ рост меояд. Дар баробари ин, уҳдадориҳои Ҳазина аз рӯи пардохти чубронпулии суғурта дар назди бонкҳо 80,1 фоиз ва дар назди ташкилотҳои амонатии қарзии хурд 19,9 фоизро ташкил медиҳад.

Сохтори уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина аз рӯи ташкилот, млрд. сомонӣ (манбаъ: Ҳазина)

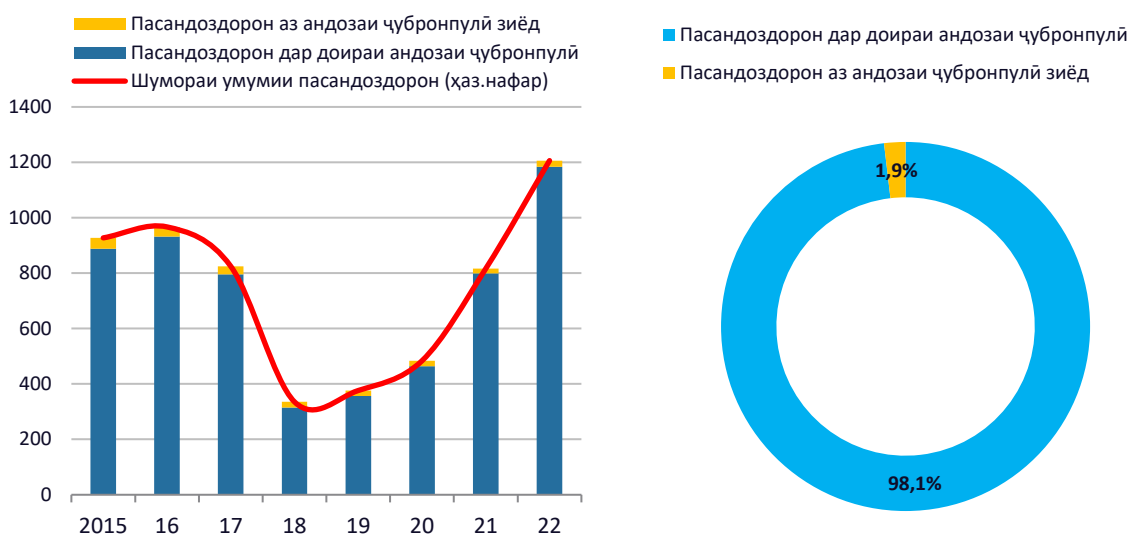

Сохтори уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина аз рӯи асъор (манбаъ: Ҳазина)

Аз шумораи умумии пасандоздори суғурташуда ҳиссаи пасандоздори дар доираи маблағи чубронпулӣ пурра суғурташуда 98,1 фоиз ва ҳиссаи боқимондаи пасандоздорон, ки маблағи пасандозҳояшон аз андозаи чубронпулӣ зиёд буда қисман чуброн карда мешаванд, 1,9 фоизи шумораи умумии пасандоздоронро ташкил медиҳад. Нишондиҳандаи мазкур аз он гувоҳӣ медиҳад, ки шумораи аксари пасандоздори суғурташуда аз ҷониби Ҳазина пурра ғимоя карда мешавад.

Шумора ва ҳиссаи пасандоздорони дар доираи андозаи ҷубронпулӣ суғурташуда, ҳаз. нафар ва бо фоиз (манбаъ: Ҳазина)

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки ҳиссаи уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина нисбат ба ҳаҷми умумии пасандозҳои суғурташудаи шахсони воқеӣ мунтазам афзоиш ёфта, дар соли ҳисоботӣ ба 44,9 фоиз расид (дар соли қаблӣ 40,7 фоиз буд). Инчунин, агар ба таносуби пардохтпазирии Ҳазина (дорой нисбат ба уҳдадорӣ) таваҷҷуҳ намоем, маълум мегардад, ки байни афзоиши доройҳо ва уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина номутаносибӣ ҷой дорад.

Таносуби уҳдадориҳои Ҳазина нисбат ба қудри пасандозҳои суғурташуда, бо % (манбаъ: Ҳазина)

Таносуби доройҳои Ҳазина нисбат ба уҳдадориҳои суғуртавий, бо % (манбаъ: Ҳазина)

Ҳолати мазкур аз як тараф афзоиши уҳдадориҳои суғуртавий ва аз тарафи дигар коҳишёбии доройҳои Ҳазина, ки асосан бо зиёд гардидани

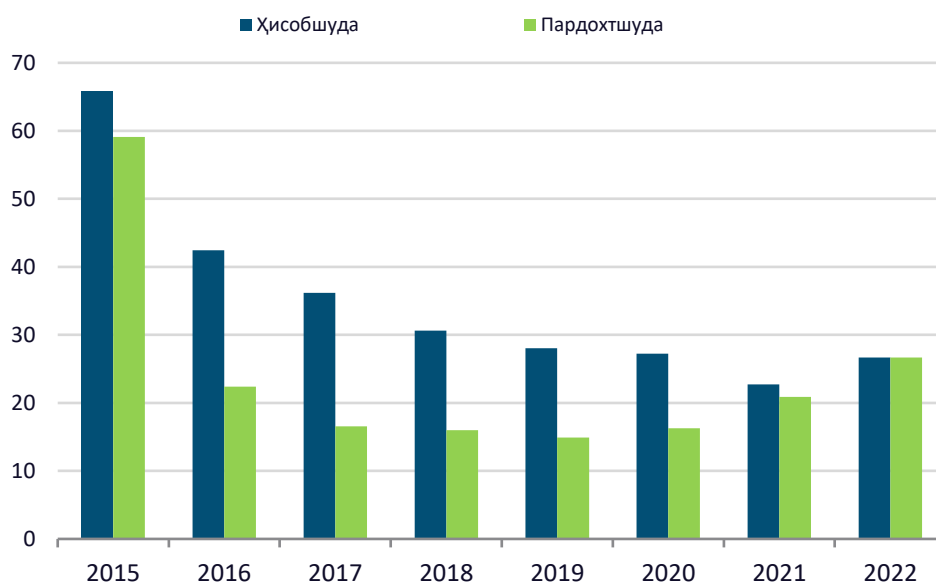
ҳаҷми пасандозҳои шахсони воқеӣ дар низоми бонкӣ, андозаи нишондиҳанда барои ҳисобҳо ва пардохти ҷубронпулии суғурта ба пасандоздорони бонкҳои барҳамдодашуда вобаста мебошад. Аз ин лиҳоз, минбаъд аз ҷониби Ҳазина андешидани чораҳои мушаххас дар самти ворид намудани тағйиру иловаҳо ба қонунгузорӣ ҷиҳати бевосита бо сомонӣ муқаррар кардани андозаи ҷубронпулӣ ва зиёд намудани дороиҳои Ҳазина барои тадриҷан бартараф намудани номувофиқатии ҷойдошта мусоидат мекунад.

2.4. Арзёбии пардохтҳои ҳатмии ташкилотҳои қарзӣ ба Ҳазина

Мутобиқи Қонуни ҚТ “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” ташкилотҳои қарзии аъзои Ҳазина бояд ҳар семоҳа ба андозаи 0,1 фоиз барои пасандозҳои шахсони воқеӣ бо пули миллӣ ва 0,3 фоиз барои пасандозҳои шахсони воқеӣ бо асъори хориҷӣ пардохтҳои тақвимии бебозгаштро ба Ҳазина пардохт намоянд.

Бо дарназардошти ин, дар соли 2022 ҳаҷми пардохтҳои тақвимии аз ҷониби ташкилотҳои қарзӣ ба Ҳазина пардохташуда тибқи маълумотҳои даври соли ҳисоботӣ 26,7 млн. сомониро ташкил дод, ки он нисбат ба соли 2021-ум 27,7 фоиз афзудааст.

Тамоюли пардохтҳои тақвимии ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина, бо млн. сомонӣ

Афзоиши мазкури пардохтҳои тақвимӣ асосан бо зиёд шудани ҳаҷми пасандозҳои суғурташавандаи ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина вобаста аст. Бояд қайд кард, ки дар диаграммаи болозикр фарқияти байни пардохтҳои тақвимии ҳисобшуда ва пардохташудаи ташкилотҳои қарзӣ асосан бо ҳолати бади бонкҳои мушкилотдори барҳамдодашуда, ки талаботи Қонунро аз рӯи пардохтҳои тақвимӣ саривақт иҷро карда натавониста буданд, алоқамандӣ дошт.

2.5. Санҷиши ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина

Санҷиши ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина яке аз самтҳои асосии фаъолияти Ҳазина ҷиҳати муайян намудани дараҷаи риоягардидани талаботҳои Ҳазина аз ҷониби ташкилотҳои қарзӣ, ба ҳисоб меравад.

Баҳри таъмини фаъолияти пурсамари низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ ва назорати иҷрои уҳдадорӣ ташкилотҳои қарзӣ, кормандони Ҳазина дар соли сипарӣшуда дар асоси супоришномаҳои Бонки миллии Тоҷикистон дар санҷишҳои нақшавӣ ва мавзӯии 6 ташкилотҳои қарзӣ, аз ҷумла 2 бонк ва 4 ташкилоти амонатии қарзии хурд иштирок намуданд (дар соли 2021 фаъолияти 27 ташкилоти қарзӣ мавриди санҷиш қарор дода шуда буд).

Сабаби мавриди санҷиш қарор гирифтани шумораи ками ташкилотҳои қарзӣ бо татбиқи фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 16 март соли 2022 “Дар бораи эълон намудани мораторий ба ҳама намуди санҷишҳои фаъолияти субъектҳои соҳибкорӣ” то санаи 1 январи соли 2023 ва вобаста ба он амалӣ гардидани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи мораторий ба санҷишҳои фаъолияти субъектҳои соҳибкорӣ” аз 8 июни соли 2022, №1874, ки тибқи он дар давраи татбиқи мораторий санҷишҳои фаъолияти субъектҳои соҳибкорӣ (аз он ҷумла, ташкилотҳои қарзӣ) манъ карда шуданд, вобастагӣ дошт.

Дар рафти санҷишҳои ташкилотҳои қарзӣ тибқи “Тартиби гузаронидани санҷиши фаъолияти ташкилотҳои қарзӣ оид ба суғуртаи пасандозҳо” масъалаҳои зерин баррасӣ шуданд:

- саривақт ва пурра аз ҷониби ташкилотҳои қарзӣ гузаронидани пардохтҳо ба Ҳазина;

- пешбурди баҳисобгирии уҳдадориҳои ташкилоти қарзӣ дар назди пасандоздорон ва омодагии ташкилоти қарзӣ ҷиҳати саривақт тибқи тартиби муқарраршуда омода намудани феҳристи уҳдадориҳои ташкилоти қарзӣ дар назди пасандоздорони суғурташуда.

- пешбурди руйхати шахсони вобастаи ташкилоти қарзӣ;

- аз ҷониби ташкилоти қарзӣ пешниҳоди маълумот ба пасандоздорон дар бораи иштироки худ дар низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ ва санҷиши сатҳи дониши кормадони ташкилоти қарзӣ оид ба суғуртаи пасандозҳо.

Натиҷаҳои санҷиши ташкилотҳои қарзӣ дар соли 2022 нишон медиҳад, ки камбудии асосӣ дар самтҳои зерин ҷой доранд:

- саривақт нагузаронидани маблағи пардохтҳои тақвимӣ ба Хазиана;

- пурра ва дуруст баҳисобгирӣ ва омода нагардидани феҳристи пасандоздорони суғурташуда тибқи тартиби аз ҷониби Хазиана муқарраршуда, таъмин нагардидани пуррагӣ ва дурустии вориди маълумот дар бораи пасандоздорон ба Феҳрист, аз он ҷумла оид ба мушаххасоти ҳуҷҷати тасдиқкунандаи шахсият ва рақами мушаххасоти анзосупоранда.

- дар шартномаҳои пасандозӣ ва кортӣ на ҳама вақт дарҷ шудани банди алоҳида оид ба суғурта шудани пасандозҳо, нокифоя будани дониши кормандон оиди низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ.

Хазиана дар навбати худ аз рӯи натиҷаи санҷишҳои гузаронидашуда, алаҳусус ба талабот нисбати таҳияи Феҳристи пасандоздорони суғурташуда тибқи тартиби аз ҷониби Хазиана муқарраршуда ба роҳбарияти ташкилотҳои қарзӣ барои ислоҳи камбудии ҷойдошта тавсияҳои мушаххас пешниҳод намуд.

3. ТАЪМИНИ ИҶРОИ ДИГАР ВАЗИФАҲОИ ХАЗИНА

3.1. Фаъолияти сармоягузорӣ ва идоракунии маблағҳои Хазиана

Яке аз манбаҳои ташаккули дороиҳои Хазиана даромад аз фаъолияти сармоягузорӣ ба ҳисоб рафта, дар соли ҳисоботӣ Хазиана бо

мақсади гирифтани даромад маблағҳои озоди худро дар доираи имкониятҳои мавҷудаи бозори молиявӣ сармоягузорӣ кард.

Тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” Ҳазина маблағҳои худро метавонад танҳо ба коғазҳои қиматноки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, коғазҳои қиматноки Бонки миллии Тоҷикистон ва коғазҳои қиматноки давлатҳои хориҷӣ ё бонкҳои марказии (миллии) хориҷии бонуфуз сармоягузорӣ кунад.

Дар соли 2022 бо назардошти маҳдуд будани дигар манбаҳои эътимодноки молиявӣ сармоягузорӣ дар бозори коғазҳои қиматнок, Ҳазина маблағҳои худро танҳо ба Векселҳои давлатии хазинадорӣ Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон сармоягузорӣ кард. Аз ҷумла Ҳазина аз 13 музоядаи эълоншудаи барориши Векселҳои давлатии хазинадорӣ дар 6 музоядаи баргузоршудаи он иштирок карда, дар ҳаҷми 280,0 млн. сомонӣ бо меъёри даромаднокии миёнавазнии 0,99 фоизи солона ба векселҳои мазкур сармоягузорӣ намуд.

Иштироки Ҳазина дар бозори коғазҳои қиматноки давлатӣ, бо млн. сомонӣ ва бо фоиз (манбаъ: Ҳазина)

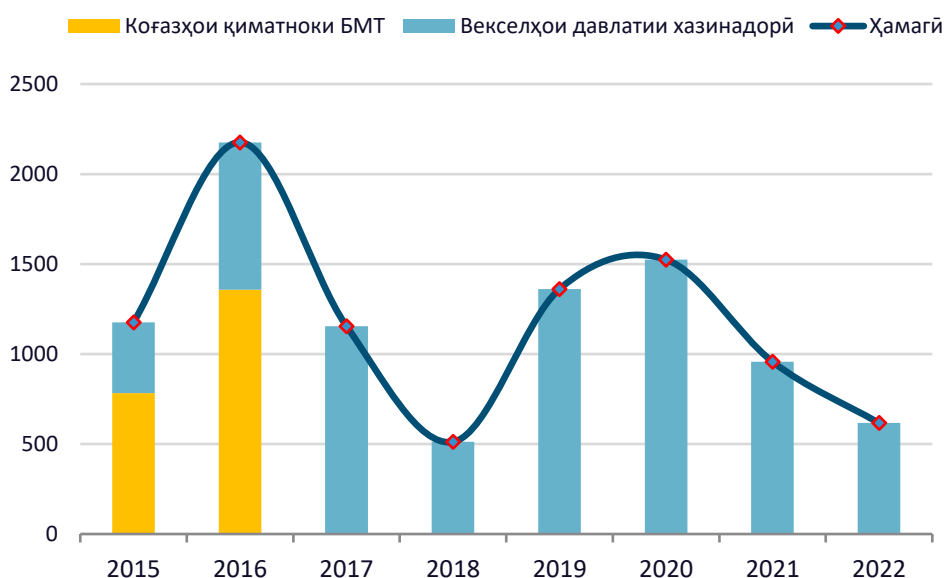
Дар давоми соли ҳисоботӣ кам шудани ҳаҷми сармоягузорӣ ва даромади гирифтани Ҳазина нисбат ба соли қаблӣ асосан бо коҳиш

ёфтани маблағҳои Хазина дар натиҷаи пардохти ҷубронпулии суғурта ба пасандоздори бонкҳои барҳамдодашуда (ҶСК “Агроинвестбанк ва ҶСК “Тоҷиксодиротбанк”) вобастагӣ дошт.

Ҳамзамон, дар давоми соли баррасишаванда Векселҳои давлатии хазинадории Вазорати молия бо меъёри то андозае паст ва бо арзёбии ҳақиқӣ манфӣ бароварда шуд, ҳол он ки дар ин давра даромаднокии фоизи миёнавазн аз рӯи коғазҳои қиматноки Бонки миллии Тоҷикистон атрофи 10-13 фоизро ташкил дода буд. Аммо, бо назардошти сарчашмаи ягонаи сармоягузорӣ будани Векселҳои давлатии хазинадорӣ, Хазина дар музоядаҳои он бо меъерӣ 0,99 фоиз иштирок намуд.

Бо назардошти омилҳои болозикр, яъне набудани манбаҳои алтернативӣ барои сармоягузорӣ бо фоизҳои баландтар, меъёрҳои фоизнокии паст доштани векселҳои давлатии хазинадорӣ ва коҳиш ёфтани маблағҳои озоди Хазина дар натиҷаи пардохти ҷубронпулӣ ба пасандоздори бонкҳои барҳамдодашуда, дар соли 2022 даромади фоизии Хазина аз ҳисоби фаъолияти сармоягузорӣ ҳамагӣ 616,7 ҳаз. сомониро ташкил дод, ки он нисбат ба соли қаблӣ 35,6 фоиз камтар мебошад.

Даромади фоизии Хазина аз сармоягузорӣ ба коғазҳои қиматнок, бо ҳаз. сомонӣ (манбаъ: Хазина)

Бояд қайд намуд, ки бозори коғазҳои қиматноки давлатӣ сол аз сол аз лиҳози рушд ва фарогирии бозорӣ пайваستا дар як сатҳи муайян

қарор дошта, аз ин рӯ амалӣ намудани тадбирҳо дар самти баланд бардоштани ҳолибияти фоизи даромаднокии Векселҳои давлатии хазинадорӣ (ВДХ) бо фоизҳои бозорӣ ва муҳлатнокии гуногун ба роҳ мондани барориши онҳо барои тадриҷан инкишофи бозори дохилии қоғазҳои қиматнокии давлатӣ бевосита мусоидат хоҳад кард.

3.2. Такмили қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии Хазина

Дар соли ҳисоботӣ раванди такмили санадҳои меъёрии ҳуқуқии Хазина ва низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ, ҷиҳати ҷавобгӯ намудани онҳо ба талаботҳои муосир идома ёфта, як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқии Хазина таҷдиди назар карда шуданд, аз он ҷумла:

- Бо назардошти тибқи Қонуни ҶТ “Дар бораи бучети давлатӣ барои соли 2022” аз 1 январи соли 2022 зиёд шудани андозаи нишондиҳанда барои ҳисобҳо, ба “Тартиби таҳия ва пешниҳоди ҳисоботи №2-Х “Маълумот оид ба сохтори пасандозҳои суғурташудаи шахсони воқеӣ дар Хазинаи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” тағйиру иловаҳои дахлдор ворид шуда, он бо Қарори Шӯрои нозирони Хазина аз 25 феввали соли 2022, №6 тасдиқ гардид;

- Бо мақсади бароҳмонии тартиби ташкил ва ба расмиятдарории сафарҳои хизмати кормандони Хазина дар дохили Ҷумҳурии Тоҷикистон ва берун аз он, Дастурамал “Дар бораи сафарҳои хизмати кормандони Хазинаи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” таҳия ва бо Қарори Шӯрои нозирони Хазина таҳти №7 аз 25 феввали соли 2022 тасдиқ гардид;

- Бо мақсади баланд бардоштани масъулияти касбӣ дар иҷрои босифати уҳдадорӣҳои вазиравӣ, дастгирии иҷтимоӣ ва ҳавасмандгардонии кормандони Хазина ҷиҳати расидан ба натиҷаҳои назарраси фаъолияти корӣ, Низомнома “Дар бораи музди меҳнат ва пардохтҳои ба он баробари кормандони Хазинаи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” дар таҳрири нав таҳия ва бо Қарори Шӯрои нозирони Хазина таҳти №8 аз 25 феввали соли 2022 тасдиқ гардид;

- Бо мақсади беҳтар намудани раванди пардохти ҷубронпулӣ ба пасандоздорон тавассути интиқолҳои электронӣ ва пардохтҳои электронӣ дар доираи иҷрои талаботи матритсаи “Барномаи

беҳтарсозии баҳши молиявӣ ва идоракунии молиявии Бонки Осиёгии Русд (БОР)”, ба “Қоидаҳои умумии пардохти ҷубронпулии суғурта ба пасандоздорон ҳангоми барҳамдиҳии маҷбурии ташкилоти қарзӣ” (Қарори Шӯрои нозирони Хазина аз 26.09.2018, №12) ва ба “Тартиби баҳисобгирии пасандозҳои суғурташуда дар ташкилоти қарзӣ (Қарори Шӯрои нозирони Хазина аз 26.09.2018, №13) тағйиру иловаҳо ворид карда шуда, онҳо мувофиқан бо қарорҳои Шӯрои нозирони Хазина таҳти №13 ва №14 аз 26 августи соли 2022 дар таҳрири нав тасдиқ карда шуданд.

Яке аз мушкилиҳое, ки дар раванди иҷрои вазифаҳои Хазина чиҳати пардохти ҷубронпулии суғурта ба пасандоздорони бонкҳои барҳамдодашуда ҷой дошт, ин бо номукаммалии муқаррароти алоҳидаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ”, аз ҷумла қисми 14 моддаи 22 вобаста буд. Дар муқаррароти мазкурӣ Қонун омада буд, ки *“Шахсе, ки ҳуқуқи пасандоздорро барои пасандозҳо баъди фаро расидани ҳолати суғуртавӣ соҳиб шудааст, ба гирифтани ҷубронпулӣ ҳуқуқ надорад.”* Аз муҳтавои он бармеояд, ки ба ворис ё намояндаи пасандоздори ғавтидаи ташкилоти қарзии барҳамдодашуда, ки ҳуқуқ ба меросро баъди фаро расидани ҳолати суғуртавӣ соҳиб шудааст (яъне, ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи ҳуқуқ ба меросро баъди фаро расидани ҳолати суғуртавӣ ба расмият даровардааст), ҷубронпулӣ пардохт карда намешавад. Мушкилии мазкур баҳусус дар ҳолати бонкҳои муфлисшудаи ҶСК “Агроинвестбанк” ва ҶСК “Тоҷиксодиротбанк” дучанд айён гардид, ки бинобар муддати дароз аз ҷониби бонкҳои мазкур ба пасандоздорон пардохт нагардидани маблағи пасандоз ва дар ин муддат ғавтидани теъдоде аз пасандоздорони онҳо боиси саривақт ба расмият надаровардани ҳуҷҷатҳои ҳуқуқ ба мерос аз ҷониби меросхӯрони пасандоздорони ғавтида гардид.

Бинобар ин, бо мақсади ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии пасандоздорон ва меросхӯрони қонунии онҳо, Хазина лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Оид ба ворид намудани тағйирот ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” бо таҳрири нави қисми 14 моддаи 22 Қонуни мазкур, ки ҳуқуқи меросхӯрро ба гирифтани ҷубронпулии суғуртавӣ новобаста аз давраи

соҳиб гардидани ҳуқуқ ба мерос пешбинӣ менамояд, таҳия ва дар мувофиқа бо Бонки миллии Тоҷикистон ва вазорату идораҳои дахлдор ба баррасии Ҳукумати ҶТ ва Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намуд, ки билохир лоиҳаи мазкур аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон санаи 24.12.2022с. ба имзо расонида шуд.

Илова бар ин, дар доираи Барномаи болозикри БОР аз ҷониби Хазина лоиҳаи мукаммали дар ҳамкорӣ бо коршиносони Бонки Ҷаҳонӣ таҳияшудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ”, санаи 26.07.2022с. ба Бонки миллии Тоҷикистон пешниҳод гардид. Дар баробари дигар тағйиротҳо, лоиҳаи Қонуни мазкур васеъ намудани сатҳи фарогирии суғуртаро аз ҳисоби дохил гардидани суратҳисобҳои амонатии соҳибкорони инфиродӣ, шахсони ҳуқуқии субъекти соҳибкории хурд ва ташкилотҳои ғайритиҷоратиро пешбинӣ менамоянд. Лоиҳаи Қонуни мазкур аз тарафи Бонки миллии Тоҷикистон дар мувофиқа бо вазорату идораҳои дахлдор санаи 05.10.2022с. барои баррасии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод гардид, ки он дар навбати худ бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29.11.2022с., №572 ба баррасии Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда шуд. Ба ҳолати интиҳои соли 2022 лоиҳаи Қонуни мазкур таҳти баррасии Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дошт.

3.3. Фаъолияти таблиғотӣ ва робита бо ҷомеа

Яке аз ҳадафҳои асосӣ дар фаъолияти Хазина ин пешбурди таблиғоту ташвиқот ҷиҳати баланд бардоштани саводнокии молиявии аҳли ҷомеа оид ба моҳият ва нақши низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ, афзалиятҳо ва нишондиҳандаҳои асосии он ва ба ин васила таҳкими боварии аҳоли ба низоми суғуртаи пасандозҳо ва низоми бонкӣ ба ҳисоб меравад.

Ҳангоми хабардор будан оиди Ҷимоя гардидани пасандозҳои худ, мизочон дар ҳолатҳои бӯхронӣ ба хавфи ваҳм ва ба таври оммавӣ яку якбора бозпас гирифтани пасандозҳои худ, ки боиси бад гардидани вазъи ташкилоти қарзӣ мегардад, роҳ намендиҳанд. Омили мазкури

равонӣ бо назардошти оне, ки низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ маблағи шумораи аксари пасандоздоронро пурра суғурта менамояд, бевосита ба таҳкими боварии аҳоли ба низоми бонкӣ таъсири мусбӣ мерасонад.

Ҳазина тайи соли охир ҷиҳати баланд бардоштани самаранокии раванди корӣ дар самти корҳои ташвиқотӣ, паҳнсозии маълумот ва огоҳонии оммаи васеъ оид ба моҳияти низоми суғуртаи пасандозҳо, корҳои муайяне анҷом дод.

Дар давоми соли ҳисоботӣ дар сомонаи расмии Ҳазина (www.idif.tj) ва шабакаҳои иҷтимоӣ ([фейсбук](#), [телеграм](#)) маводҳои иттилоотию таҳлилий, эълонҳо ва ахборотҳо мунтазам нашр карда шуданд. Ҳазина оид ба масъалаҳои мухталифи соҳа, аз ҷумла оид ба вуқӯи омадани ҳолати суғуртави дар ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина, тағйиротҳо дар низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ, оид ба феҳристи ташкилотҳои қарзӣ - узви Ҳазина, нишондиҳандаҳои таҳлилий, оид ба суғуртакунии пасандозҳо ва ахборот вобаста ба фаъолияти Ҳазина маълумот омода карда, дар сомонаи худ ҷойгир намуд.

Баҳри баланд бардоштани сатҳи огоҳии аҳоли оид ба низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ маводҳои таблиғотӣ ва эълонҳо барои телевизион ва нашрияҳои ҷопӣ таҳия карда шуда, пахш ва интишор карда шуд.

Ғайр аз ин, ҷиҳати баланд бардоштани маърифати молиявии аҳоли дар якҷоягӣ бо ташкилотҳои қарзӣ як қатор чорабиниҳо, аз қабилӣ озмун ва иқдомҳои марбут ба ҷалби пасандозҳо, ташкили вохӯриҳо бо аҳоли оид ба фаҳмонидани моҳияти суғуртаи пасандозҳо, пахш намудани маводҳои таблиғотию ташвиқотӣ оид ба амалиётҳои пасандозӣ дар воситаҳои ахбори умумро амалӣ карда шуд.

Баррасии муроҷиатҳои шаҳрвандон самти муҳими фаъолияти Ҳазина ба шумор рафта, Ҳазина мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муроҷиати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ” тартиби қабул ва баррасии муроҷиатҳои шаҳрвандонро амалӣ менамояд.

Дар соли 2022 ба Ҳазина дар маҷмуъ 1081 адад арзу муроҷиатҳои шаҳрвандон, аз ҷумла шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, пасандоздорон ва

намояндагони онҳо дар шакли хатгӣ, шифоҳӣ ва электронӣ ворид гардиданд.

Аксарияти дархосту муроҷиатҳои шаҳрвандон - 1001 адад тариқи шифоҳӣ, аз ҷумла тавассути алоқаи телефони маркази тамоси Хазина қабулшуда ворид гардидаанд, рост меояд, ки он 92,6 фоизи ҳамаи муроҷиатҳои дар ин давра қабулгардидаро ташкил медиҳад. Бояд қайд намуд, ки қисми зиёди муроҷиатҳои тавассути алоқаи телефонӣ воридгардида бо ташкил гардидани кори маркази тамоси Хазина ҷиҳати саривақт ба саволҳои шаҳрвандон ҷавоб додан алоқамандӣ дорад.

Мазмуну муҳтавои қариб ҳамаи муроҷиатҳои ба Хазина воридшуда бо масъалаҳои пардохти ҷубронпулии суғурта ба пасандоздорони бонкҳои барҳамдодашуда, бахусус ҶСК “Тоҷиксодиротбонк” ва ҶСК “Агроинвестбонк” вобастагӣ доштанд, ки аз ҷониби Хазина ба дархостҳои телефонии пасандоздорон, инчунин муроҷиатҳои шифоҳии шаҳрвандон ҷавобҳои муфассал дода шуд.

Муроҷиатҳои ба таври хатгӣ воридгардида 80 адад ё худ 7,4 фоизи шумораи умумии муроҷиатҳоро дар бар гирифта, аз он 55-тоаш тавассути қабули аризаи шаҳрвандон ва 25-тоаш тариқи почтаи электронӣ ва шабакаҳои иҷтимоӣ воридгардидаро ташкил медиҳанд.

Муҳтавои муроҷиатҳои бо роҳи хатгӣ воридгардида асосан бо қабул ва баррасии аризаҳои пасандоздороне, ки ному насаби онҳо дар феҳристи пасандоздорони барои пардохти ҷубронпулии суғурта дарҷ наёфтааст, инчунин бо аризаҳои аз меросхӯрони пасандоздорон қабулшуда, бинобар сабабҳои узрнок барои ҷубронпулиро гирифтани дар давоми як соли пешбинишуда сари вақт муроҷиат накардан (берун аз ҳудуди ҷумҳурӣ қарор доштан, дар ҷойҳои маҳрумӣ аз озодӣ будан, бемор ва дар бистарии дуру дароз будан), вобастагӣ дошт.

Нисбати аризаҳои қабулшуда аз ҷониби кормандони масъули Хазина санҷишҳои такрорӣ гузаронида шуда, қисмати зиёди онҳо ба миқдори 52 адад ҳалли худро ёфт. Ҳамзамон, 28 адади аризаҳои қабулшудаи шаҳрвандон дар ҳолати баррасӣ ва иҷроиш қарор дошта, онҳо асосан бо гирифтани маблағи ҷубронпулӣ дар асоси шаҳодатномаи ҳуқуқ ба мерос дахл дорад.

3.4. Сохтори ташкилӣ ва такмили ихтисоси кормандони Ҳазина

Мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” мақоми олии идоракунии Ҳазина Шӯрои нозирони Ҳазина буда, он барои назорати умумии фаъолияти Ҳазина масъул мебошад. Шӯрои нозирон Ҳазина аз ҳайати зерин иборат аст:

- Раиси Бонки миллии Тоҷикистон – Раиси Шӯрои нозирон;
- Муовини Вазири молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Намояндаи Дастгоҳи иҷроияи Президенти ҶТ;
- Раиси Ассотсиатсияи бонкҳои Тоҷикистон;
- Раиси Ҳазина.

Сохтори ташкилии Ҳазина аз Раис ва кормандони Ҳазина иборат аст. Раиси Ҳазина барои идоракунии фаъолияти ҷорӣ Ҳазина ва иҷрои қарорҳои Шӯрои нозирони Ҳазина масъул мебошад.

Ба санаи 31 декабри соли 2022 ҳайати кормандони Ҳазина тағйир наёфт ва мутобиқи қадвали вазифавӣ аз 9 нафар кормандони зерин иборат аст: Раис, муовини Раис, сармуҳосиб, сариқтисодчӣ, иқтисодчии пешбар, иқтисодчӣ, ҳуқуқшинос, мутахассис оид ба кор бо ҷомеа ва ронанда. Муносибати кормандон бо Ҳазина дар асоси шартномаи меҳнатӣ ба роҳ монда шудааст.

Дар давоми соли ҳисоботӣ бо мақсади такмили ихтисос ва малакаи корӣ кормандони Ҳазина дар чорабиниҳои дохилӣ ва семинару сафарҳои омӯзишӣ-таҷрибавӣ дар хориҷи кишвар ба қадри имкон иштирок намуданд. Аз ҷумла, роҳбари Ҳазина дар ҷаласаи солона ва семинари байналмилалӣ дар шаҳри Казан (Русия) доир ба масъалаҳо оид ба суғуртаи пасандозҳо, ки аз ҷониби АБСП (IADI) гузаронида шуд, иштирок намуд. Инчунин, кормандони Ҳазина дар якҷанд онлайн семинарҳо, ки аз ҷониби Кумитаи минтақавии Авруосиё (КМА) тавассути шабакаи интернет гузаронида шуд, фаъолона иштирок намуданд.

Ҳамзамон, дар доираи Барномаи кӯмаки техникии Бонки Осиёгии Русд (БОР) оид ба таҳкими идоракунии бахшҳои молиявӣ-фискалӣ ва иҷрои талаботҳои матритсаи барномаи мазкур, аз тарафи БОР сафари таҷрибаомӯзии кормандони Ҳазина ҷиҳати омӯзиши таҷрибаҳои

пешқадами ҷаҳонӣ дар Корпоратсияи суғуртаи пасандозҳои Корея (ш. Сеул, Ҷумҳурии Корея) ташкил карда шуд. Тибқи даъватномаи БОР ва Корпоратсияи суғуртаи пасандозҳои Корея се нафар кормандони Хазиана ба Ҷумҳурии Корея сафарбар карда шуда, дар рафти таҷрибаомӯзӣ савияи дониш ва малакаи кории худро сайқал доданд.

3.5. Ҳамкориҳои байналмилалӣ

Дар соли сипаришуда баҳри тақвияти низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ ҳамкориҳои судманд бо ташкилотҳои молиявии байналмилалӣ, аз қабилӣ Бонки Ҷаҳонӣ, Бонки Осиёгии Русд (БОР) ва Хазианаи байналмилалӣ асбор (ХБА) идома дода шуд.

Дар доираи ин ҳамкориҳо ва ташрифи ҳайатҳои расмӣ ташкилотҳои молиявии байналмилалӣ масъалаҳои таъмини устувории молиявии Хазиана, беҳтар намудани раванди пардохти ҷубронпулӣ, беҳтар намудани корҳои таблиғотӣ ва ташвиқотӣ оид ба низоми суғуртаи пасандозҳо, идоракунии босамари дороиҳо ва рушди бозори қоғазҳои қиматнок, баланд бардоштани сатҳи тайёрии касбӣ ва малакаи кории кормандони Хазиана мавриди муҳокима қарор дода шуданд.

Аз ҷумла, Хазиана дар доираи лоиҳаи “Барнома оид ба рушди баҳши молиявӣ ва идоракунии фискалӣ” бо БОР вобаста ба такмили қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии Хазиана дар самти васеъ намудани сатҳи фарогирӣ ва андозаи суғуртакунии пасандоздорон, такмили сиёсати сармоягузорӣ, такмили раванди пардохти ҷубронпулӣ суғурта тавассути пешниҳоди усулҳои электронӣ пардохти ҷубронпулӣ, ҳамкориҳои зичро ба роҳ монд. Дар натиҷаи он, ба як қатор санадҳои меъёрии Хазиана тағйиру иловаҳо қабул карда шуда, лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Оид ба ворид намудани тағйирот ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ» ба Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии ҶТ пешниҳод гардид.

Дар давоми соли 2022 Хазиана бо мақсади барқарор намудани захираҳои молиявӣ бо Бонки Ҷаҳонӣ дар доираи лоиҳаи ба нақша гирифташудаи “Рушди баҳши молиявӣ ва хусусӣ (гранти МАР)” фаъолона ҳамкорӣ намуд. Дар соли сипаришуда лоиҳаи кӯмаки

техникии мазкур мариди амалӣ қарор дода нашуд. Интизор меравад, ки он дар соли 2023 аз ҷониби Шӯрои директорони Гурӯҳи Бонки Ҷаҳонӣ тасдиқ карда шавад. Дар рафти ҳамкориҳо бо коршиносони Бонки Ҷаҳонӣ ҷузъиёти лоиҳаи мазкур мавриди баррасӣ ва таҳлил қарор дода шуд. Бахусус, дар доираи он ворид намудани тағйиротҳои иловагӣ ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ» дар робита ба баланд бардоштани сатҳ ва миқёси фарогирии суғуртаи пасандозҳо ва пасандоздорон пешбинӣ мегардад. Илова бар ин, лоиҳаи мазкур элементи грантии сармоягузорӣ барои барқарор кардани эътимоди пасандоздорон ва маблағгузориҳои Хазиана, инчунин дастгирӣ дар самти харид ва татбиқи низоми автоматикунонидашудаи таҳияи феҳристи пасандозҳои суғурташуда, беҳгардонии раванди огоҳонӣ ва маълумотдиҳӣ ба ҷомеа, инчунин масъалаҳои баланд бардоштани савияи дониши кормандони Хазиана ро низ пешбинӣ менамояд.

Инчунин, Хазиана дар ҷараёни вохӯриҳои доимӣ бо ҳайатҳои таширкунандаи ХБА дар доираи машваратҳои Моддаи IV масъалаҳои вобаста ба фаъолияти Хазиана ва раванди пардохти ҷубронпулии суғурта ба пасандоздорони ташкилотҳои қарзии муфлисшуда, вазъи низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ, устувории молиявии Хазиана, камбудииҳо ва хавфҳои дар ин ҷода мавҷуда ва роҳҳои ҳалли онҳо мавриди баррасӣ қарор дода шуданд.

Хазиана дар соли ҳисоботӣ бо кишварҳои узви Кумитаи минтақавии Авросиёи Ассотсиатсияи байналмилалӣ суғуртакунадагони пасандозҳо (IADI) низ ҳамкориҳои судмандро идома дода, якчанд маротиба дар ҷорабиниҳои фосилавӣ ва гузаронидани пурсишномаҳои дахлдор иштироки худро таъмин намуд.

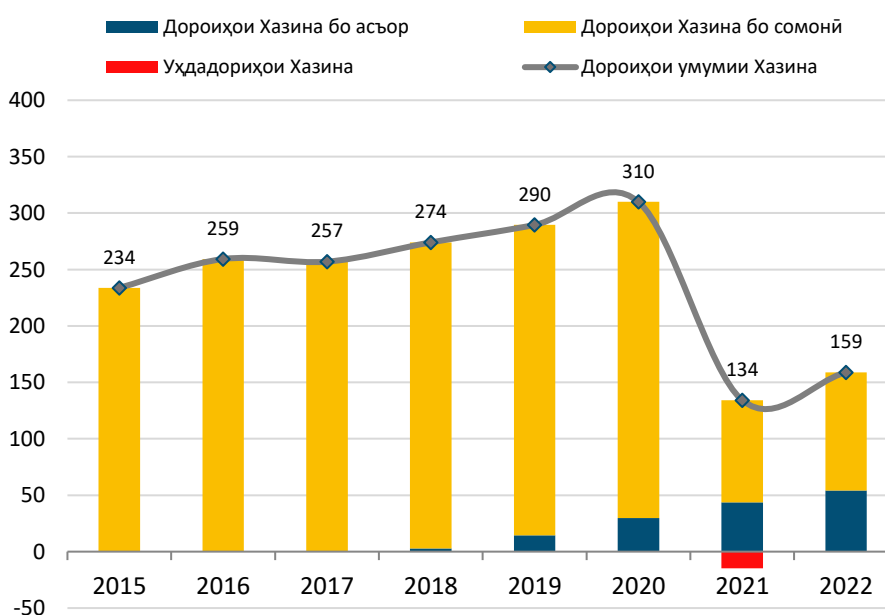
Хазиана дар Кумитаи мазкур ба сифати мушоҳид фаъолият намуда, иштирок дар ҷаласаҳои он имкон медиҳад, ки фаъолияти худро дар самти омӯзиши таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ оид ба суғуртакунии пасандозҳо, самаранок ва устувор намудани низоми миллии суғуртакунии пасандозҳо, инчунин рушди ҳамкориҳои байналмилалӣ байни ташкилотҳои суғуртакунии пасандозҳо ривоч ёбад.

4. ҲИСОБОТИ МОЛИЯВИИ ХАЗИНА

Дар соли 2022 ҳаҷми дороиҳои Хазина пас аз коҳишёбии назаррас дар соли қаблӣ, афзоиши муътадил дошт. Тибқи тавозунӣ муҳосибавӣ ба ҳолати 31 декабри соли 2022 маблағи (дориҳои) умумии Хазина 158,9 млн. сомониро ташкил дод, ки он нисбат ба ҳамин санаи соли гузашта 24,7 млн. сомонӣ зиёд гардид. Омили асосии афзоиши маблағҳои Хазина пеш аз ҳама бо зиёдшавии пардохтҳои тақвими ташкилотҳои қарзии узви Хазина бинобар афзудани ҳаҷми пасандозҳои суғурташудаи шахсони воқеӣ дар ташкилотҳои қарзӣ вобастагӣ дошт.

Тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” ташкилотҳои қарзӣ пардохтҳои тақвими аз рӯи уҳдадориҳои худ вобаста ба асъори пасандоз, бо пули миллӣ ва бо асъори хориҷӣ ба Хазина пардохт менамоянд. Аз ин рӯ, маблағи Хазина аз бақияи маблағҳои бо пули миллӣ ва асъори хориҷӣ ташаккулёфта иборат мебошад. Аз маблағи умумии дороиҳо 104,7 млн. сомонӣ ё худ 65,9 фоиз ба пули миллӣ ва 54,2 млн. сомонӣ ё худ 34,1 фоиз ба асъори хориҷӣ рост меояд.

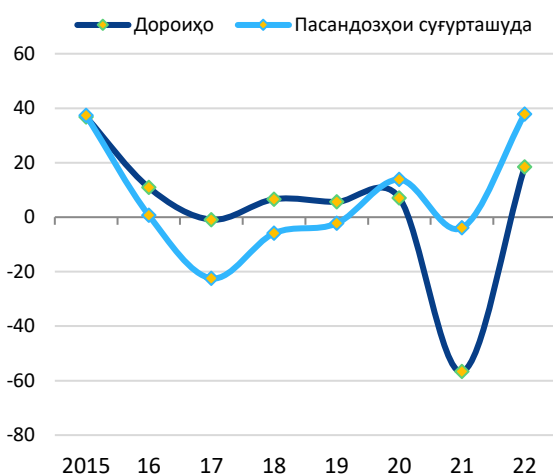
Маблағи Хазина ба ҳолати 31 декабр, бо млн. сомонӣ
(манбаъ: Хазина)

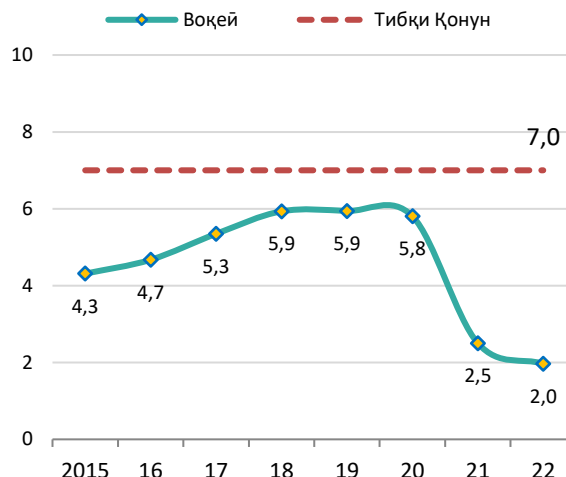
Суръати афзоиши дороиҳои Хазина дар соли ҳисоботӣ раванди мусбиро касб карда, афзоиши он 18,4 Ҷоизро ташкил дод.

Дар соли 2022 андозаи ниҳоии маблағи Хазина⁷, ки таносуби маблағи Хазинаро нисбат ба ҳаҷми умумии пасандозҳои шахсони воқеии ташкилотҳои қарзӣ инъикос менамояд, 2,0 Ҷоизро ташкил намуда, дар муқоиса ба нишондиҳандаи соли қаблӣ 0,5 банди Ҷоизӣ коҳиш ёфт, ки он асосан бо суръати афзоиши зиёдтари ҳаҷми умумии пасандозҳои шахсони воқеии ташкилотҳои қарзӣ нисбат ба дороиҳои Хазина алоқаманд мебошад.

Афзоиши дороиҳои Хазина ва пасандозҳои суғурташудаи шахсони воқеӣ, бо Ҷоиз

Андозаи ниҳоии маблағи Хазина, бо Ҷоиз (манбаъ: Хазина)

Дар соли ҳисоботӣ даромади Хазина маблағи 674,2 ҳаз. сомониро ташкил дод, ки аз он даромади Ҷоизии Хазина ба маблағи 616,7 ҳаз. сомонӣ аз ҳисоби фаъолияти сармоягузори ба даст оварда шудааст.

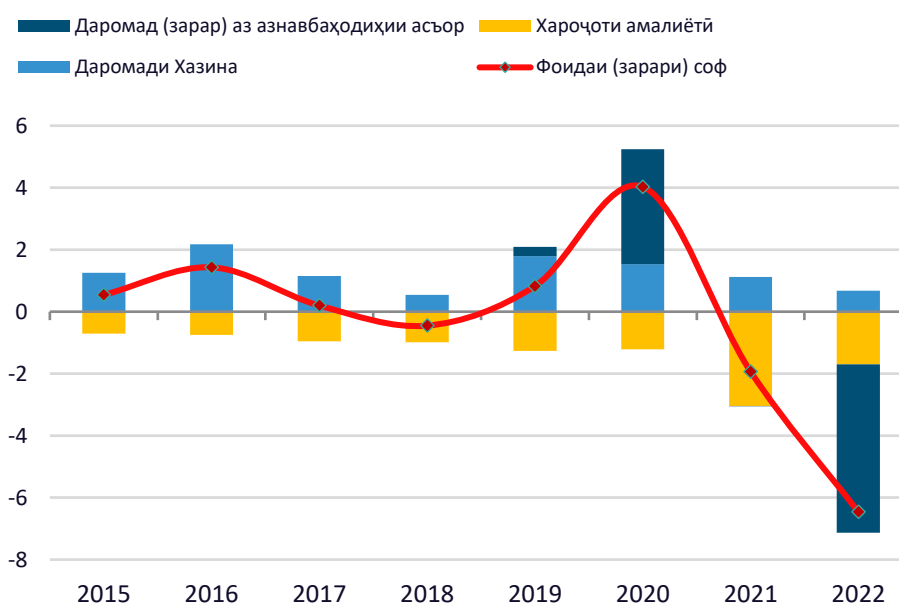
Хароҷотҳои амалиёти Хазина бошанд дар доираи харҷномаи аз ҷониби Шӯрои нозирони Хазина тасдиқшуда ҷамъбаст ёфт. Хароҷотҳои умумии Хазина дар соли ҳисоботӣ 1 699,4 ҳаз. сомониро ташкил дод, ки ин нисбат ба соли қаблӣ 44,1 Ҷоиз камтар мебошад. Дар умум, коэффитсиенти азхудкунии маблағҳо ё худ ҳиссаи хароҷотҳои воқеии

⁷ Андозаи ниҳой тибқи Қонун дар ҳаҷми 7,0 Ҷоизи бақияи умумии пасандозҳои шахсони воқеӣ, ки дар ташкилотҳои қарзӣ мавҷуд аст, муқаррар карда шудааст.

Ҳазина нисбат ба харҷномаи тасдиқшуда 97,4 фоизи хароҷотҳои дар соли 2022 ба нақша гирифташударо ташкил дод.

Ҳазина дар соли 2022 фаъолияти молиявии худро бо зарар ҷамъбаст намуда, тибқи ҳисоботи маҷмӯии фоида ва зарар маблағи он – 6 462,9 ҳаз. сомони ро ташкил дод. Нишондиҳандаи манфии мазкур асосан бо зарари аз ҳисоби азнавбаҳодиҳии асъори хориҷӣ дар натиҷаи коҳишёбии қурби асъори хориҷӣ ба вучудомада, вобастагӣ дошт. Аз ҷумла, таъсири беқурбшавии асъори хориҷӣ ва вобаста ба он азнавбаҳодиҳии асъори хориҷӣ – 5 437,7 ҳаз. сомонӣ ё худ 84,1 фоизи зарари дар соли молиявии 2022 бавучудомадаро ташкил дод.

Даромади софи Ҳазина, бо млн. сомонӣ (манбаъ: Ҳазина)

Санҷиши фаъолияти молиявии Ҳазина барои соли 2022 аз тарафи ширкати аудитори ЧДММ “Моор Стивенс” гузаронида шуд. Тибқи хулосаи ширкати аудиторӣ ҳисоботҳои молиявии Ҳазина ва нишондиҳандаҳои он, ҳолат ва натиҷаҳои молиявии Ҳазинаро дар санаи 31 декабри соли 2022 дар мутобиқат бо Стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ дуруст инъикос намуда, харҷномаи Ҳазина, ки аз тарафи Шӯрои нозирони Ҳазина тасдиқ гардидааст, риоя карда шудааст.

ЗАМИМАҲО

Замимаи №1

ТАВОЗУНИ МУҲОСИБАВӢ
ба ҳолати 31 декабри соли 2022 (бо сомони)

	31.12.2022	31.12.2021
ДОРОИҲО		
Воситаҳои пулӣ ва ҳамарзиши онҳо	58 698 227	84 238 275
Дороиҳои молиявӣ то муҳлати пардохт	99 750 375	49 875 187
Фоишҳои ҳисобшуда барои гирифтани	120 698	78 179
Гарави барои бозфурӯш гирифташуда	282 434	0
Воситаҳои асосӣ	72 435	78 651
Дороиҳои ғайримоддӣ	18 659	20 732
Дигар дороиҳо	4 022	4 597
Ҷамъ дороиҳо	<u>158 946 850</u>	<u>134 295 621</u>
УҲДАДОРИҲО		
Уҳдадорӣ аз рӯи ҷубронпуллии суғурта	0	14 674 048
Дигар уҳдадориҳо	40 034	88 089
Ҷамъ уҳдадориҳо	<u>40 034</u>	<u>14 762 137</u>
САРМОЯ		
Сармоияи пардохтшудаи саҳомӣ	590 232	590 232
Сармоияи изофа	2 030 286	2 000 286
Захира барои ҷуброни пасандозҳои суғурташуда	164 681 869	114 849 175
Ҷоидаи тақсимнашуда (зарар)	(8 395 571)	2 093 793
Ҷамъ сармоя	<u>158 906 816</u>	<u>119 533 484</u>
ҶАМЪ УҲДАДОРИҲО ВА САРМОЯ	<u>158 946 850</u>	<u>134 295 621</u>

Замимаи №2

ҲИСОБОТИ МАҶМЁИИ ФОИДА ВА ЗАРАР
ба ҳолати 31 декабри соли 2022 (бо сомони)

	31.12.2022	31.12.2021
Даромади фоизӣ ва дисконт аз коғазҳои қиматнок то муҳлати пардохт	616 657	957 492
Дигар даромадҳо	57 555	158 434
Ҷамъ даромадҳо	<u>674 212</u>	<u>1 115 926</u>
Хароҷотҳои амалиётӣ	1 699 415	3 039 902
Даромад (зарар) аз азнавбаҳодиҳии асъори хориҷӣ	(5 437 724)	(8 669)
Фоида (зарар) то андозбандӣ	<u>(6 462 927)</u>	<u>(1 932 645)</u>
Андоз аз фоида	-	-
Фоида (зарар)-и соф	<u>(6 462 927)</u>	<u>(1 932 645)</u>

ҲИСОБОТИ ГАРДИШИ ВОСИТАҶОИ ПУЛӢ
ба ҳолати 31 декабри соли 2022 (бо сомони)

	31.12.2022	31.12.2021
Ҳаракати воситаҳои пулӣ аз фаъолияти амалиётӣ		
Пардохти ҳаққи узвият	30 000	30 000
Пардохтҳои тақвими ташкилотҳои қарзӣ	24 781 693	19 835 110
Воридшавии маблағ аз ташкилоти қарзии барҳамхӯрда	159 163	211 583
Дигар даромадҳо	57 555	158 434
Хароҷотҳои амалиётӣ	(1 610 522)	(1 414 768)
Пардохти комиссия ба банк-агентҳо	(6 922)	(1 552 510)
Пардохти бочи давлатӣ	0	0
Пардохти ҷубронпулии суғурта	(1 220 357)	(193 844 207)
Пешпардохти ҷубронпулии суғурта	0	0
Бозгашти ҷубронпулии пардохтнашуда аз банк-агент	7 014 619	2 696
Тағйирёбии софи воситаҳои пулӣ аз фаъолияти амалиётӣ	29 205 230	(176 573 661)
Ҳаракати воситаҳои пулӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ		
Хариди амвол ва таҷҳизот	(6 505)	(19 286)
Харидории таҷҳизотҳои корӣ	0	0
Харидории дориҳои ғайримоддӣ	0	0
Даромад аз фуруши моликият ва таҷҳизотҳо	0	0
Ҷоизи (дисконти) гирифташуда аз рӯи коғазҳои қиматнок	574 138	1 110 833
Харидории коғазҳои қиматнок	(279 301 049)	(369 076 386)
Бозгашти воситаҳои пулии аз коғазҳои қиматнок	229 425 862	443 889 167
Тағйирёбии софи воситаҳои пулӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ	(49 307 554)	75 904 328
Ҳаракати воситаҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ		
Барориши саҳмияҳои оддӣ	0	0
Суди саҳмияҳои оддӣ	0	0
Тағйирёбии софи воситаҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ	0	0
Тағйирёбии қурби асъор	(5 437 724)	(8 669)
Тағйирёбии софи воситаҳои пулӣ	(25 540 048)	(100 678 002)
Воситаҳои пулӣ дар аввали сол	84 238 275	184 916 278
Воситаҳои пулӣ дар охир сол	58 698 227	84 238 275

Замимаи №4

ҲИСОБОТ ОИД БА ТАҒЙИРОТҶО ДАР САРМОЯ
ба ҳолати 31 декабри соли 2022 (сомонӣ)

	Сармоия саҳҳомии пардохтшуда	Фоида/ зарари тақсим- нашуда	Сармоия изофа	Захира барои чуброни пасандозҳои суғурташуда	ҶАМЪ
Бақия ба санаи 31.12.2021	590 232	2 093 792	2 000 286	114 849 174	119 533 484
Фоидаи (зиён) софи давраи ҳисоботи	-	(6 462 927)	-	-	(6 462 927)
Зиёдшавии сармоияи изофа	-	-	30 000	-	30 000
Зиёдшавии захира барои чуброни пасандозҳои суғурташуда	-	-	-	24 781 693	24 781 693
Тасҳеҳи фоида (зиён)	-	(4 026 436)	-	77 520	-
Истифодаи захира барои чуброни пасандозҳои суғурташуда (чубронпулӣ)	-	-	-	(521 142)	(521 142)
Бозгашти чубронпулии пардохтшуда	-	-	-	562 640	562 640
Бозгашти чубронпулии пардохтнашуда аз бонк- агент	-	-	-	20 983 067	20 983 067
Бақия ба санаи 31.12.2022	590 232	(8 395 570)	2 030 286	164 849 174	158 906 816

ФЕҲРИСТИ

ташкилотҳои қарзии узви низоми суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ
ба ҳолати 31 декабри соли 2022

№	Номгӯи ташкилоти қарзӣ	Тасдиқнома	Суроғи ташкилоти қарзӣ
	Бонкҳо		
1	ҶСК "Ориёнбонк"	№002	ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 95/1
2	ҶСК "Бонки Эсхата"	№006	ш. Хучанд, кӯчаи Гагарина 135
3	ҶСП "Аввалин бонки молиявии хурд"	007	ш. Душанбе, кӯчаи Пушкин 10
4	ҶСП "Бонки рушди Тоҷикистон"	010	ш. Душанбе, кӯчаи Пушкин 20
5	ҶСП "Халиқ Бонк Тоҷикистон"	011	ш. Душанбе, кӯчаи Айни 42
6	ҶСП "Спитамен Бонк"	013	ш. Душанбе, кӯчаи Шамсӣ 4
7	ҶСП Бонки "Арванд"	025	ш. Хучанд, хиёбони И. Сомони 1А
8	ҶСП "Бонки байналмилалии Тоҷикистон"	055	ш. Душанбе, кӯчаи Бухоро 27
9	ҶСК "Алиф Бонк"	056	ш. Душанбе, кӯчаи Баҳовуддинов 9
10	ҶСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	058	ш. Душанбе, кӯчаи Бохтар 37/1
11	Шӯъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҶИЭ	060	ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 88
12	ҶСП "Душанбе Сити Бонк"	064	ш. Душанбе, кӯчаи Соҳили 5
	Ташкилотҳои амонатии қарзии хурд		
13	ҶСП ТАҚХ "Ҳамров"	016	ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 172/2, х..29
14	ҶДММ ТАҚХ "Тамвил"	019	ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 110
15	ҶДММ ТАҚХ "Фазо С"	020	ш. Душанбе, кӯчаи Деҳи боло 180
16	ҶДММ ТАҚХ "Финка"	022	ш. Душанбе, кӯчаи Ҷ. Расулов 9
17	ҶДММ ТАҚХ "Зудамал"	023	ш. Душанбе, кӯчаи С.Айни 40
18	ҶДММ ТАҚХ "Матин"	026	ш. Хучанд, кӯчаи Шарқ 84
19	ҶДММ ТАҚХ "Арғун"	027	ш. Душанбе, кӯчаи Фотех Ниёзи 36
20	ҶДММ ТАҚХ "Сомон-Тиҷорат"	038	ш. Душанбе, кӯчаи Н. Қарабоев, 58
21	ҶДММ ТАҚХ "Азизӣ-Молия"	041	ш. Хучанд, кӯчаи Ленин 203 Б
22	ҶСП ТАҚХ "Имон Интернешнл"	044	ш. Хучанд, микр-н 17, иншооти 2
23	ҶДММ ТАҚХ "Тезинфоз"	045	ш. Душанбе, кӯчаи Яккачинор 144/1
24	ҶСП ТАҚХ "Ҳумо"	046	ш. Душанбе, кӯчаи Н. Қарабоев 148/1
25	ҶДММ ТАҚХ "Сарват М"	049	ш. Душанбе, кӯчаи Советский 18
26	ҶСП ТАҚХ "Ардо-Капитал"	059	ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 1 "А"
27	ҶДММ ТАҚХ "Васл"	061	ш. Душанбе, кӯчаи Назаршоева 80
28	ҶДММ ТАҚХ "Пайванд Гуруҳ"	062	ш. Душанбе, кӯчаи Деҳи боло 180
29	ҶСП ТАҚХ "Фуруз"	063	ш. Бохтар, кӯчаи Айни 27
30	ҶСП ТАҚХ "Сандуқ"	065	ш. Душанбе, кӯчаи Истаравшан 18

